

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
YARATICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ
İLE GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

Ferihan YAZICI
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Şaban ORTAK
Haziran, 2021
Afyonkarahisar

T.C
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ
YARATICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK
BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Hazırlayan
Ferihan YAZICI

Danışman
Prof. Dr. Şaban ORTAK

AFYONKARAHİSAR 2021

Bu tez çalışması; Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri
Koordinsyon Birimi (BAPK) Tarafından Desteklenmiştir. Proje No: “19. SOS. BİL. 06”

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri İle Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

25/06/2021

İmza

Ferihan YAZICI

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Ferihan YAZICI
	Numarası	180683102
	Anabilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
	Programı	Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri İle Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	
Tez Savunma Sınav Tarihi	25.06.2021	
Tez Savunma Sınav Saati	10:00	

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek oy birliği – oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ İLE GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ferihan YAZICI

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Haziran, 2021

Danışman: Prof. Dr. Şaban ORTAK

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri düzeyleri ve bunlar arasındaki ilişkinin ortaya konması amaçlanmaktadır. Araştırmanın modeli; nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama yöntemidir. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 güz döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi'nde öğrenim göre 572 Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı; araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” ve Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen “Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği” ve Deveci ve Çepni (2014) tarafından geliştirilen “Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği”nden oluşmaktadır. Bu araştırmada elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Örneklemin ölçeklerin her birine verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni için t testi uygulanmıştır. Aynı şekilde her bir ölçek için sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kitap okuma sıklığı ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık tespit edildiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır. İki ölçek arasındaki ilişki için basit korelasyon analizi olan Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi ve yaratıcı düşünme eğilimi arasında kuvvetli pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Katılımcıların yaratıcı düşünme eğilimleri anne eğitim düzeyi ve kitap okuma sıklığı değişkenleri açısından farklılaşırken cinsiyet, sınıf düzeyi, baba eğitim durumu ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından farklılık oluşturmamaktadır. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerileri cinsiyet ve kitap okuma sıklığı değişkenleri açısından farklılaşırken; girişimcilik becerilerinin sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı düşünme eğilimi, girişimcilik becerisi, sosyal bilgiler, beceri, öğretmen adayı.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN CREATIVE THINKING TENDENCIES AND ENTREPRENEURSHIP SKILLS OF SOCIAL STUDY TEACHER CANDIDATES

Ferihan YAZICI

AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF TURKISH AND SOCIAL SCIENCES EDUCATION

June, 2021

Advisor: Prof. Şaban ORTAK

This study intends to reveal the creative thinking dispositions and entrepreneurial skills levels of Social Studies teacher candidates and their relationship. The model of the research is the relational screening method which is one of the quantitative research methods. The research sample consists of 572 Social Studies Education Department students studying at Afyon Kocatepe University, Dokuz Eylül University, Atatürk University and Trabzon University in the fall semester of 2019-2020. Data collection tool consists of the "Personal Information Form" developed by the researcher of this study, the "Marmara Creative Thinking Tendency Scale" developed by Özgenel and Çetin (2017), and the "Entrepreneurship Scale for Teacher Candidates" developed by Deveci and Çepni (2014). The data obtained in this study was analyzed with the statistical package program. The t-test was applied for the gender variable of the answers given by the sample to each scale. Likewise, for each scale, one-way analysis of variance was applied for the variables of grade level, mother's education level, father's education level, frequency of reading books, and university education. When a significant difference was detected as a result of one-way analysis of variance, Tukey test was used to determine the source of the difference. Pearson correlation coefficients, which are simple correlation analysis, were calculated for the relationship between the two scales. A strong positive relationship was found between the entrepreneurship skills and creative thinking tendencies of social studies teacher candidates. While the creative thinking tendencies of the participants differ in terms of mother's education level and frequency of reading, they do not differ in terms of gender, grade level, father's education level and university education. Entrepreneurship skills of social studies teacher candidates differ in terms of gender and frequency of reading. However, It was determined that entrepreneurship skills did not differ in terms of grade level, mother's education level, father's education level and university education variables.

Keywords: Creative thinking disposition, entrepreneurship skills, social studies.

ÖN SÖZ

Araştırma Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişkiyi ve bu ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlamıştır. Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde yüksek lisans tezimin danışmanlığını üstlenen sayın Prof. Dr. Şaban ORTAK'a, hem lisans hem de yüksek lisans eğitimim boyunca bana büyük katkıları bulunan sayın Dr. Öğrt. Üyesi Mehmet Kürşat KOCA'ya ve sayın Doç. Dr. Nuray KURTDEDE FİDAN'a; veri toplama esnasında anketleri uygulamama izin veren sayın Afyon Kocatepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim dalı hocalarına ve anketleri uyguladığım öğrencilere; bu süreçte her zaman yanımda olan, beni destekleyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Ferihan YAZICI
2021, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
YEMİN METNİ.....	ii
ENSTİTÜ ONAYI	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. SOSYAL BİLGİLER	7
1.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA BECERİ	9
2. YARATICI DÜŞÜNME.....	12
2.1. YARATICILIK VE YARATICI DÜŞÜNME KAVRAMLARI	12
2.2. YARATICI DÜŞÜNME MODELLERİ	12
2.2.1. Thurman Mott'a Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları	13
2.2.2. Sidney J. Parnes'e Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları	13
2.2.3. N. Hermann'a Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları	14
2.2.4. Graham Wallas'a Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları	14
2.3. YARATICI DÜŞÜNME YETENEKLERİ	14
2.4. YARATICI DÜŞÜNME KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ	16
2.5. EĞİTİMDE YARATICI DÜŞÜNME	17
2.6. YARATICI DÜŞÜNMEDE ÖĞRETMENİN VE ÖĞRETMEN ADAYININ ROLÜ.....	18
3. GİRİŞİMCİLİK.....	19
3.1. GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI	19
3.2. GİRİŞİMCİLİK SÜRECİ	20
3.3. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ.....	21
3.4. EĞİTİMDE GİRİŞİMCİLİK.....	22
3.5. GİRİŞİMCİLİKTE ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYININ ROLÜ.....	23
4. KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	24
4.1. YARATICI DÜŞÜNME İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	24
4.1.1. Yaratıcı Düşünme İle İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	24
4.1.2. Yaratıcı Düşünme İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	26
4.2. GİRİŞİMCİLİK BECERİSİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	28
4.2.1. Girişimcilik Becerisi ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	28
4.2.2. Girişimcilik Becerisi ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	30

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	31
2. EVREN ÖRNEKLEM	31

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	32
3.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU	32
3.2. MARMARA YARATICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ (MYDEÖ)	32
3.3. ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ (ÖAYGÖ)	32
4. VERİ TOPLAMA ARACI UYGULAMASI.....	33
5. VERİLERİN ANALİZİ	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
KAYNAKÇA.....	48
EKLER	55
EKLER DİZİNİ	55

TABLULAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Yer Alan Beceriler.....	10
Tablo 2. Araştırmaya Katılan SBÖ Adaylarının Demografik Özellikleri	31
Tablo 3. Normallik Testi Analiz Sonuçları.....	33
Tablo 4. Yaratıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği ve Girişimcilik Becerisi Ölçeğe Verilen Cevapların Ortalamalarına Ait Betimleyici Değerler	35
Tablo 5. Cinsiyet Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların T Testi	35
Tablo 6. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi.....	36
Tablo 7. Anne Eğitim Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi.....	36
Tablo 8. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi.....	37
Tablo 9. Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi.....	37
Tablo 10. Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi	38
Tablo 11. Cinsiyet Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların T Testi	38
Tablo 12. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi	38
Tablo 13. Anne Eğitim Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi	39
Tablo 14. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi.....	39
Tablo 15. Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi.....	40
Tablo 16. Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi	40
Tablo 17. Regresyon Analizi Sonuçları	41
Tablo 18. Değişkenlerin ve Yaratıcı Düşünme Eğiliminin Girişimcilik Becerisi Üzerine Ortak Etkileri	41
Tablo 19. Yaratıcı Düşünme Eğilimi ve Girişimcilik Becerisi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	42

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

%: Yüzde

Akt.: Aktaran

AKÜ: Afyon Kocatepe Üniversitesi

AÜ: Atatürk Üniversitesi

DEÜ: Dokuz Eylül Üniversitesi

Edt.: Editör

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

MYDEÖ: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği

ÖAYGÖ: Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği

TDK: Türk Dil Kurumu

TÜ: Trabzon Üniversitesi

Vd.: Ve diğerleri

GİRİŞ

Teknolojik ve bilimsel gelişmeler hem dünya da hem de ülkemizde birçok reforma sebebiyet vermiştir. Öğrencilerin daha etkin olduğu öğrenci merkezli öğrenme ortamlarına dönüşümüne sebep olmuştur. Bu yapılanma öğretmenlerin rollerinde önemli değişiklikleri de beraberinde getirerek, öğretmenlerin bilgi toplumunun talep ettiği mesleki ve kişisel niteliklerinin bulundurmasını gerektirmiştir. Öğretmenler öğrencilerin toplumun gerektirdiği bilgi beceri ve kavramların doğru aktarılmasına ve de öğrenciye rehberlik ederek doğru ve etkili halde kazandırılmasını sağlamaktadır (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015). Bireyin toplumda mesleki ve sosyal olarak bütün gereksinimlerinin karşılandığı eğitim programları uygulandığında toplumsal refahla ilgili önemli gelişim kaydedilmektedir. Böylece bireyler çağın gereksinimlerine göre kendi öğrenme yöntemlerini geliştirerek hayata tutunma ve yaşamın gereklerini yerine getirme hususunda bireyselleştirilmiş biçimde eğitime ihtiyaç duymaktadır (Varki, 2020).

Sosyal Bilgiler programı da öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmeleri için bilgiyi hem kullanmak hem de üretmek amacıyla öğrencileri ihtiyaç duyulan becerileri, değer ve kavramlarla donatarak düşünen, sorgulayan, tartışan, problem çözen, kendi öğrenmelerinin farkında olan bireyler olarak yetiştirmeyi hedeflemektedir. Sosyal Bilgilerde yer alan beceriler, kavramlar ve değerler; öğrencilerin konuları ayırtılabilmesi ve değerlendirilmesi için sorular üretmesini, üstbilişsel bilgi ve deneyimler kazanarak stratejiler geliştirmesini, neye ihtiyaç duyduğunu belirlemesini, bildikleriyle öğrenmek istediklerini ilişkilendirmesini sağlar. Öğrencinin düşünmesinin nasıl gerçekleştiğini o sürecinin farkındalığına varması öğrenilen konunun kalıcılığının artmasına ve de daha başarılı olmasını sağlayacaktır (Aladağ, 2015). Bu noktada bireyin gereksinimlerinin farkına varabilmelerinin yanında çevrenin beklentilerinin de farkında olarak yetiştirilmelerinin istihdam ve refah açısından önemli etkilerinin olduğu gözlenmektedir. Böylece bireylerin hem yaratıcılık hem de girişimcilik gibi çağın ihtiyaçlarına göre birtakım beceriler geliştirmeleri gerekmektedir. Yaratıcılık ve girişimcilik gibi beceriler bireylerde fark oluşturarak süreçlerin yeniden yapılandırılmasını sağlarken teknolojinin gelişimine yönelik olarak bireyin kendini uyarlamasına da neden olmaktadır (Gelen, 2017). Sosyal Bilgiler eğitiminden yararlanılarak, ekonomik ve sosyal bir durum olarak bireylerin toplum içerisindeki üretimi desteklemek amacıyla yaratıcı düşünebilen girişimci bireyler

yetiştirmek, özellikle de daha yaratıcı projelere ve girişimcilere ihtiyaç duyan ülkemiz açısından oldukça önemlidir (Tarhan ve Kılıç, 2017).

Problem Durumu

Bilim ve teknolojinin durmadan gelişim gösterdiği günümüz dünyasında ülkelerin bu gelişime ayak uydurması için donanımlı bireyler yetiştirmesi kaçınılmazdır. Gelişime ve yeniliğe açık toplumlar gelişen dünyada kendilerine uygun bir yer bulmayı başaracaktır. Bu başarıyı etkileyen faktörlerden bazıları da son zamanlarda hızla önemi artan yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerileridir. Birçok alanda olduğu gibi eğitim dünyasında da yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerisinin kazandırılması adına önemli çalışmalar yapılmaktadır. Özellikle çocuklara bu becerilerin kazandırılabilmesi için, çocukların eğitim camiasına adım atmasından itibaren bu becerileri geliştirmeye yönelik etkinliklerin yapılması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu süreçte öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Özellikle bireyin eğitim kariyerinde yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerinin kazandırılmasında en önemli görevi üstlenen Sosyal Bilgiler öğretmenlerine bu konuda önemli görevler düşmektedir.

Sosyal Bilgiler dersinin genel öğretim amaçlarına bakıldığında öğrenciye meslekleri tanıtmaya, çalışma hayatının toplum için önemini benimsetme ve mesleklerin gerekliliği hakkında bilgi verme, ekonominin temel kavramlarını anlatma ve ulusal ekonominin önemini kavratma gibi bir misyonu olduğu söylenebilir. Sosyal Bilgiler dersinde verilen bu bilgi ve becerilerin yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerileriyle yakından ilişkili olduğu düşünülduğünde yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerinin bu derste önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Yaratıcı düşünebilen ve girişimci bireylerin daha da önem kazandığı gerçeği göz önüne alındığında Eğitim Fakültelerinde Sosyal Bilgiler öğretmenliğini okuyan öğretmen adaylarının bu becerilerin farkında olarak yetişip yetişmediği dikkat çekmektedir.

Buradan hareketle bu çalışmanın problem ve alt problemleri aşağıda sunulmuştur.

Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri düzeyleri nedir ve bunlar arasındaki ilişki nasıldır?

Alt Problemler

1. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri düzeyleri nasıldır?

a) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinde cinsiyet değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

b) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinde sınıf düzeyi değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

c) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinde anne eğitim düzeyi değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

d) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinde baba eğitim düzeyi değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

e) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinde kitap okuma sıklığı değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

f) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinde öğrenim görülen üniversite değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

2. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi düzeyleri nasıldır?

a) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde cinsiyet değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

b) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde sınıf düzeyi değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

c) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde anne eğitim düzeyi değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

d) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde baba eğitim düzeyi değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

e) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde kitap okuma sıklığı değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

f) Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinde öğrenim görülen üniversite değişkeninin etkisi bulunmakta mıdır?

3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişkide yordayan hangisidir?

Araştırmanın Amacı

Günümüz öğretim programı kazanımları arasında önemli yer tutan becerilerin, özellikle son elli yıldır yaşanan sosyoekonomik, politik ve teknolojik gelişmeler neticesinde, eğitimcilerin gündemini daha fazla işgal ettiğini görmekteyiz. Eğitim ve öğretim etkinliklerinde becerilerin önem kazanmasının nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz. Yaşamın gittikçe karmaşıklaşması ve eğitilmiş insan sayısının çoğalması, beceri boyutu gelişmiş insanlara olan ihtiyacı arttırmıştır. Bu ilaveten, bilgi toplumunda iletişimin artması ve bilgi kaynaklarının çeşitlenmesi neticesinde bilgi okuryazarlığıyla ilgili beceri ve nitelikler ön plana çıkmıştır. Ayrıca demokratik toplumlar, demokrasiyi yaşatabilmek için, demokratik hak ve sorumlulukları uygulayabilme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, girişimcilik becerileri ön plana çıkmıştır. Yukarıda saydığımız sebepler dolayısıyla önem kazanan beceriler, gelişmiş dünya öğretim programlarında yerini almıştır (Mutluer, 2013).

Günümüzde ihtiyaç duyulan temel becerilerin kazandırılmasında önemli yeri olan derslerden birisi de Sosyal Bilgilerdir. Sosyal Bilgiler dersleri yapısı gereği içerisinde bulundurduğu zengin müfredatı, geçmişten günümüze gelen konuları sayesinde yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerileri gibi çok önemli becerilerinin geliştirilebileceği bir derstir (Mutluer, 2013). Sosyal Bilgiler dersi, girişimcilik ve yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılmaya çalışıldığı derslerden biridir. Sosyal Bilgiler dersinin genel becerileri arasında yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerisi yer almaktadır. Yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerileri öğretim programlarında sadece beceri alanında değil aynı zamanda yetkinlikler alanında da karşımıza çıkmaktadır bu iki beceri; 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında başlıca belirtilmiş olan 8 yetkinlik alanında birisi de “İnisiyatif Alma ve Girişimcilik”dir. Bu yetkinlik alanında; bireyin düşüncelerini eyleme dönüştürme becerisi ifade edilir. Yaratıcılık, yenilik ve risk almanın yanında hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yetkinlik, herkesi sadece evde ve toplumda değil işlerine ait bağlam ve şartların farkında olabilmeleri ve iş fırsatlarını yakalayabilmeleri için aynı zamanda iş

hayatında desteklemekte; toplumsal ve ticari etkinliklere girişen veya katkıda bulunan kişilerin ihtiyaç duydukları daha özgün bilgi ve beceriler için de temel teşkil etmektedir. Etik değerlerin farkında olma ve iyi yönetişimi desteklemeyi de kapsamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2018). Yaratıcı düşünebilen ve girişimci öğrencileri yetiştirecek olanlar öğretmenlerdir. Bu nedenle, yarının öğretmenleri olan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının meslek hayatlarında öğrencilere bu becerileri kazandırabilmesi için evveliyatla kendilerinin bu becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimi ile girişimcilik becerileri düzeylerini belirlemek ve aralarındaki ilişkiyi incelemektir. Ölçeklerin sınıf düzeyi, cinsiyet, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, kitap okuma sıklığı ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından incelenip farklılık oluşturup oluşturmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Küreselleşmeyle birlikte ülkelerin, fırsatları değerlendiren, problemlere karşı yaratıcı çözümler bulan, aktif, araştırmacı, kararlı ve etkili iletişim gibi birçok özelliğe sahip girişimci bireylere olan ihtiyacı artmıştır. Gerek ülkemizde gerekse dünyadaki başarılı girişimcilerin ülkelerine sağlamış oldukları katma değerler herkes tarafından takdir edilmiş ve önemsenmiştir. Yaratıcı düşünebilen ve girişimci bireylerin kendilerine olan katkılarının yanı sıra ülke menfaatlerine de hizmet etmesi, yaratıcı düşünebilen girişimcilerin önemini arttırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler arasında bulunan ülkemiz için başarılı yaratıcı düşünebilen girişimcilerin varlığı ve bu kişilerin yetiştirilmesi önemli bir konu haline gelmiştir. Her ülke yaratıcı düşünebilen girişimci bireyler yetiştirmek için farklı stratejiler geliştirse de bu amaca ulaşmanın zor bir süreç olduğu aşikardır. Dolayısıyla, birçok konuda olduğu gibi yaratıcı düşünebilen girişimcilerin bireylerin yetiştirilmesinde de eğitim önemli bir etkidir. Belli bir amaca yönelik insan yetiştirmenin zor ve uzun bir süreç olduğu dikkate alındığında yaratıcı düşünebilen girişimci bireylerin yetiştirilmesi için ilkokullardan başlayarak belli bir sürecin takip edilmesi önerilebilir. Eğitim sisteminin önemli bir paydaşı olan öğretmenlerin ve gelecekte bu mesleği icra edecek olan öğretmen adaylarının, yaratıcı düşünebilen girişimcilerin yetiştirilmesinde ciddi katkılarının olacağı düşünülmektedir (Aydın ve Öner, 2016).

Yaratıcı düşünebilen ve girişimci bireylerin yetiştirilmesini sağlayacak olan öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının öncelikle kendilerinin yaratıcı düşünebilen

giriřimci bireyler olmaları, yaratıcı dūřünebilen ve giriřimci bireylerin yetiřtirilme sūrecine katkı saęlayacaktır. Dolayısıyla, ōęretmenlerin ve ōęretmen adaylarının yaratıcı dūřünme ve giriřimcilik dūzeyleri ūzerinde durulması gereken ōnemli bir konu haline gelmektedir.

Sayıtlılar

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler ōęretmen adaylarının ōlçme araçlarında yer alan soruları içten ve doğru olarak cevapladıkları varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu arařtırmanın bulguları, 2019-2020 eęitim ve ōęretim yılında Afyon Kocatepe Ūniversite, Dokuz Eylūl Ūniversitesi, Atatūrk Ūniversitesi ve Trabzon Ūniversitesinde ōęrenim gūrmekte olan Sosyal Bilgiler ōęretmen adaylarının “Marmara Yaratıcı Dūřünme Eęilimleri Őlçēęi” ve “Őęretmen Adaylarına Yūnelik Giriřimcilik Őlçēęi’ne verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1. SOSYAL BİLGİLER

Ülkemizde ilk defa Sosyal Bilgiler dersi 1968 yılında okullarda okutulmaya başlamıştır. Daha öncesinde tarih ve coğrafya gibi dersler, Sosyal Bilgiler dersinin kapsamını oluşturan konuları içermektedir. Sosyal Bilgiler dersi ilk kez Sultan II. Abdülhamit zamanında ilkokul programlarına girmiştir. 1926, 1936 ve 1948 ilkokul programlarında tarih, coğrafya ve vatandaşlık ayrı birer ders olarak okutulmuştur. 1962’de bu dersler, İlkokul Program Taslağı’nda “Toplum ve Ülke İncelemeleri” adı altında birleştirilmiştir. 1985-1998 yılları arasında ortaokullarda Milli Tarih, Milli Coğrafya ve Vatandaşlık Bilgisi dersler okutulmuş; 1998 yılında 8 yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasıyla birlikte bu dersler kaldırılarak ortaokulda tekrar Sosyal Bilgiler dersine geçilmiştir.

2004 yılında yayınlanan programın temelini yapılandırmacı yaklaşım oluşturmaktadır. Programda, yapılandırmacılık yaklaşımı ile öğrenme öğretme süreçlerinde öğretmenden öğrenciye, okul yönetiminden velilere kadar öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının benimsenmesi amaçlanmıştır (Özdemir, 2015). 2005 programıyla öğrenme alanı, kazanım, ara disiplin gibi bazı kavramlar gündeme gelmiştir. Öğrenme alanı ifadesi 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında “Birbiriyle ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapı olarak tanımlanmıştır” (Çoban ve Akşit, 2018). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı beceri öğretimine önem vermiştir. Bu programda ünitelerle ilişkili olarak “Doğrudan Verilecek Beceri” başlığı altında araştırma, iletişim, yaratıcı düşünme, mekan algılama, bilgi teknolojilerini kullanma, karar verme, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım, eleştirel düşünme, problem çözme, empati, zaman ve kronolojiyi algılama, girişimcilik, Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma ve gözlem olmak üzere on beş beceriye yer verilmiştir. Kısacası 2005 yılı Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı öğrenciyi merkeze alan, derslerde öğrenilenlerle günlük yaşam arasında bağlantılar kurmaya çalışan, öğretmeni bilgiyi aktaran konumundan bilgiyi elde etmede rehber konumuna getirmiştir (Özaydın, 2020).

2015 yılına gelindiğinde on yıldır uygulanan 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında bazı değişiklikler yapılarak eski programda yer alan Üretim, Dağıtım ve

Tüketim, Güç, Yönetim ve Toplum ile Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler öğrenme alanları kaldırılmış onların yerine Etkin Vatandaşlık ve Ekonomi ve Sürdürülebilirlik alanları eklenmiştir. Ayrıca 2015 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına aktif dinlenme ve tartışma, coğrafi sorgulama ve konum analizi, ekonomi okuryazarlığı, kanıt kullanma, tablo grafik diyagram çizme ve yorumlama becerileri eklenmiştir.

Talim Terbiye Kurulu tarafından 2016 yılında tüm dersler ve de sınıf düzeyinde programların 2017 yılında revize edilmesi gerektiği bildirilmiştir. Gerekli yenilemenin sebebi olarak; 2005 yılında uygulanmakta olan öğretim programlarının bilgi yoğunluğunun azaltılması, yükün azaltılarak daha çok değerlere ve de becerilere ağırlık verilmesi gerektiği açıklanmıştır. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağı ile yapılan başlıca yenilikler şu şekildedir;

1. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağında değer eğitimi alanında çalışmalara özen gösterilmiştir.

2. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağının müfredat konularının sade ve anlaşılır olması ön planda tutulmuştur.

3. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağının öğrencilere verilecek değer, kazanım, beceri ve yeterlilikler Sosyal Bilgiler dersleri ile konuları ile paralel şekilde sunulmuştur.

4. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağının güncel olmasına, çağın gereklerine ayak uydurabilmesine dikkat edilmiştir.

5. 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağında Sosyal Bilgiler derslerinin diğer dersler ile bağlantı kurarak disiplinler arası çalışmalara yer vermesine özen gösterilmiştir (Talim Terbiye Kurulu, 2017).

Kısaca 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı taslağı milli ve manevi değerlerle donatılmış gündelik ve de toplumsal sorunlarla tek başına da başa çıkabilecek kendi öğrenimini yönlendirebilecek bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Talim Terbiye Kurulu, 2017). 2017-2018 eğitim-öğretim yılından itibaren kademeli bir şekilde uygulamaya konulan ve pilot uygulaması yapılan öğretim programlarına yönelik olarak programı uygulayan paydaşlardan alınan dönütlerle değerlendirmeye çalışmaları yapılmış ve sonunda günümüzde de kullanmakta olduğumuz 2018 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı oluşturulmuştur.

1.1. SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA BECERİ

Beceri; Türk Dil Kurumu (2021) tarafından “kişinin yatkınlık ve öğrenime bağlı olarak bir işi başarma ve bir işlemi amaca uygun olarak sonuçlandırma yeteneği, maharet” ve “elinden iş gelme durumu, ustalık, maharet” olarak tanımlanmaktadır. Beceri, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilerin hayatlarına aktarmaları istenilen kabiliyetler olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005). Öğrencilerin anlamlı öğrenmeler oluşturabilmeleri, toplumda etkin bir şekilde rol alabilmeleri ve sağlıklı bir toplum ortaya çıkarabilmeleri için birçok beceriye donanmış olmaları gerekir (Karabağ ve İnal, 2016). Özellikle beceri gibi soyut kavramların öğrenilmesi sosyal öğrenme yoluyla gerçekleşmektedir. Bu noktada eğitim kurumlarının önemi büyüktür (Özaydın, 2020). Ülkemizde yapılandırmacı eğitim anlayışının hayata geçirilmesiyle birlikte bilgiyi doğrudan alan değil bilgiye ulaşan, bilgiyi ezberleyen değil öğrendikleri beceri haline dönüştürerek yaşamında kullanan bireyler yetiştirilmeye başlamıştır. Dolayısıyla beceri eğitiminin önemi artmıştır. Yaşamla ve toplumla ilişkili derslerden biri olan Sosyal Bilgiler dersi de bu amaçla beceri öğretimini önemsemektedir (Memişoğlu, 2012).

Sosyal Bilgiler hayatla iç içe bir derstir. Sosyal Bilgiler dersinde toplumsal hayat ile ilgili birçok problem durumu vardır. Dersin içeriği öğrenciyi soru sormaya, problem çözemeye, karar vermeye yönlendirmektedir. Öğrenciler derste olabildiğince gerçek hayat sorunlarıyla karşı karşıya getirildiğinde karşılaşılan sorunu anlayıp çözüme yönelik tahminlerde bulunacak, farklı çözümler üretebilecek ve bu çözümler içerisinde en iyi çözümü tercih edebilecektir. Yani derste öğrenilen bilgiler öğrencilerin günlük yaşamında bilgilerini beceriye dönüştürebilmelerini sağlayan bir araç olacaktır (Gelen, 2002). Bireylerin bilgiyi elde ettikten sonra hayata geçirebilmesi, tutum ve davranışlarını ona göre şekillendirebilmesi ve etkin vatandaş özelliği göstererek toplumsal sorunların çözümünde yer alabilmesi açısından Sosyal Bilgiler dersinde beceri eğitimi büyük öneme sahiptir (Aksoy vd., 2019). Teknoloji ve bilimde meydana gelen gelişmeler eğitim dahil olmak üzere her alanda değişikliklere sebep olmuştur. Eğitimde meydana gelen değişiklikler doğrudan öğretim programlarında kendini göstermektedir. Aşağıda yer alan tabloda yıllar içerisinde Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında yer alan becerilerin değişimi verilmiştir.

Tablo 1. Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Yer Alan Beceriler

Öğretim Programları	2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer alan Beceriler	2015 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer alan Beceriler	2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer alan Beceriler	2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer alan Beceriler
Beceriler	Araştırma Bilgi teknolojilerini kullanma Eleştirel düşünme Yaratıcı düşünme Girişimcilik İletişim Karar verme Problem çözme Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma Gözlem Mekânı algılama Zaman ve kronolojiyi algılama Değişim ve sürekliliği algılama Sosyal katılım Empati	Aktif dinlenme ve tartışma Araştırma Coğrafi sorgulama ve konum analizi Değişim ve sürekliliği algılama Ekonomi okuryazarlığı Gözlem İletişim Kant kullanma Karar verme Mekânı algılama Problem çözme Sosyal katılım Tablo grafik ve diyagram çizme ve yorumlama	Araştırma Çevre okuryazarlığı Değişim ve sürekliliği algılama Dijital okuryazarlık Eleştirel düşünme Empati Finansal Okuryazarlık Girişimcilik Gözlem Harita okuryazarlığı İletişim İşbirliği Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme Kant kullanma Karar verme Konum analizi Medya okuryazarlığı Mekânı algılama Öz denetim Politik okuryazarlık Problem çözme Sosyal katılım Tablo grafik ve diyagram çizme ve yorumlama Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma Yenilikçi düşünme Zaman ve kronolojiyi algılama	Araştırma Çevre okuryazarlığı Değişim ve sürekliliği algılama Dijital okuryazarlık Eleştirel düşünme empati Finansal okuryazarlık Girişimcilik Gözlem Harita okuryazarlığı Hukuk okuryazarlığı İletişim İşbirliği Kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme Kant kullanma Karar verme Konum analizi Medya okuryazarlığı Mekânı algılama Öz denetim Politik okuryazarlık Problem çözme Sosyal katılım Tablo, grafik ve diyagram çizme yorumlama Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma Yenilikçi düşünme Zaman ve kronolojiyi algılama
Beceri Sayısı	15	13	26	27

Becerilere ilk kez yer verilen 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Tablo 1’de görüldüğü üzere 15 beceri bulunmaktadır. Bunlardan dokuz tanesi araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma eleştirel düşünme yaratıcı düşünme, girişimcilik, iletişim, karar verme, problem çözme ve Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma diğer derslerle ortak

beceriyken; gözlem, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım empati Sosyal Bilgiler dersine özgü becerilerdir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında 2015 yapılan değişiklikle Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama, empati, girişimcilik, eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerileri programdan çıkarılarak; kanıt kullanma, ekonomi okuryazarlığı, coğrafi sorgulama ve konum analizi, aktif dinleme ve tartışma becerileri eklenmiş. Böylelikle 2015 Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan becerilerin sayısı 13 olmuştur (Özaydın, 2020).

Talim Terbiye Kurulu tarafından 2017 yılında öğretim programlarında gerçekleştirilen değişikliklerle 2005 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alırken 2015 Sosyal Bilgiler Öğretim Programından çıkarılan 5 beceri eleştirel düşünme, empati, girişimcilik, Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma ve zaman ve kronolojiyi algılama 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim programına dahil edilmiştir. Ayrıca yaratıcı düşünme becerisi yenilikçi düşünme, ekonomi okuryazarlığı becerisi finansal okuryazarlık, konum analizi becerisi coğrafi sorgulama ve konum analizi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi zaman ve kronolojiyi algılama olarak 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer almaya başlamıştır. Bu becerilere ek olarak ilk 2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programına özel olarak ilk kez öğretim programına dahil edilen beceriler; çevre okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, harita okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, öz denetim, politik okuryazarlık ve problem çözme becerileridir.

2017 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında toplam 26 beceri yer alırken; 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yapılan değişiklik ile hukuk okuryazarlığı eklenerek Sosyal Bilgiler Öğretim programındaki toplam beceri sayısı 27 olmuştur. Bu becerilerden gözlem, mekânı algılama, zaman ve kronolojiyi algılama, değişim ve sürekliliği algılama, sosyal katılım ve empati, harita okuryazarlığı, kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme, kanıt kullanma, konum analizi, medya okuryazarlığı ve politik okuryazarlık olmak üzere 12 beceri derse özgü becerilerdir.

Öğretim programlarında yer alan beceriler incelendiğinde 2015 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı hariç her üç programda da (2005, 2017 ve 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programları) girişimcilik ve yaratıcı düşünme/ yenilikçi düşünme becerilerine yer verilmiştir. Buna gerekçe olarak çağın gereksinimlerine uyum sağlayan gelişmekte

olan ülkelerin daima yaratıcı düşünebilen girişimci bireylere ihtiyaç duyması söylenebilir.

2. YARATICI DÜŞÜNME

2.1. YARATICILIK VE YARATICI DÜŞÜNME KAVRAMLARI

Yaratıcılık, Latince “creare” kelimesinden dilimize geçmiş olup “bir şeyi yaratmaya iten farazi yatkınlık veya her bireyde var olduğu kabul edilen” olarak açıklanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2021). Yaratıcılığın herkes tarafından kabul görmüş ortak bir tanımı bulunmamaktadır. Bu yüzden yaratıcılığın birçok tanımı mevcuttur.

Tanımlaması zor olan ama belki de en basit şekliyle fikirler üretme eylemi olan yaratıcılık, insan deneyiminin tam kalbindedir. Dünya yaratıcı etkinliklerle doludur, bu yüzden nereye giderseniz gidin ne yaparsanız yapın yaratıcılığın menzili dahilinde olursunuz. Yaratıcılık, sıradan ürünlerden ihtişamlı tasarımlara, en basit el işlerinden en üst düzey sanata kadar birçok şekle bürünür ve kimse onu tam olarak aynı şekilde tanımlamayacaktır (Cox, 2018).

Yaratıcılık; Aslan (2001)’a göre, kişiye özgü üretime yönelik zekasını problem çözme sürecini içeren ve ürüne dönüştürme veya yeni bir ürün ortaya koyma yeteneğidir. Rawlinson (1995)’a göre yaratıcılık, nesnelere ve/veya düşüncelerin daha önce ilişkilendirilmediği biçimde ilişkilendirilmesidir. Vernon (1989)’a göre yaratıcılığı herhangi bir konuda buluş yapabilme, fikir üretebilme becerisi olarak açıklamıştır. Özden (2014) çalışmasında yaratıcılığın bir düşünme şekli olduğunu ve insan yaşamında zihinsel, duygusal ve fiziksel etkinliklerin tamamında bulunduğunu belirtmiştir.

Wegerif (2007) yaratıcı düşünmeyi yeni görüş, düşünce, hipotez ileri sürme ve hayal gücü aracılığıyla yeni sonuçlar elde edebilmesi olarak açıklamışlardır. Yaratıcı düşünme; Temizkan (2010) tarafından olaylara ve problemlere karşı farklı ve yeni fikirler sunarak, farklı ürünler üretmeyi ve sorunların üstesinden gelebilmeyi içermektedir.

2.2. YARATICI DÜŞÜNME MODELLERİ

Yaratıcı düşünme süreç gerektirmektedir. Bu süreç çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. Alan uzmanlarından Thurman Mott’a, Parnes’e Hermann’a ve Graham Wallas’a göre bu aşamalar farklı ifade edilmiştir (Mott, 1973’den akt. Öncü, 1992).

2.2.1. Thurman Mott'a Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Thurman Mott'a göre yaratıcı düşünme dört aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; hazırlık, kuluçka, ilham ve kontrol aşamalarıdır.

Hazırlık Aşaması: Bu aşama kısa sürebileceği gibi uzun da sürebilir. Verilerin toplanmasıyla cevaplar aranır. Hazırlık aşamasında çeşitli sınamalar ve yanıtlar da bulunur.

Kuluçka Aşaması: Zihin aktif halde düşünür ve hazırlık aşamasında elde edilen materyaller zihinde örgütlenir. Örgütlenen materyaller yaşam boyu edinilen deneyimlerle ve fikirlerle birleştirilir.

İlham Aşaması: Kuluçka aşamasını sonlandıran bir civciv gibi artık kabuğunu kırmaya hazır olan fikirler yerini ilhama bırakır. Fikrin zihinde parlayarak aniden problemler bir anda şimşek gibi çakar ve aniden problemlere çözüm bulunur.

Kontrol Aşaması: Son olarak sonuçlar incelenir ve sonuçlar denenir. Elde edilen sonuçların doğruluğu sınanır.

2.2.2. Sidney J. Parnes'e Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Uluslararası Yaratıcılık Araştırmaları Merkezi'nin kurucu ortaklarından Sidney J. Parnes yaratıcı düşünmenin beş aşamada gerçekleştiğini söylemektedir. Bu aşamalar; problemi bulma, gerçeği bulma, fikir bulma, çözüm bulma ve kabul bulmadır (Parnes, 1981'den akt. Özden, 2014).

Gerçeği Bulma: Parnes bu aşamada 5N 1K kuralının uygulanmasını önermektedir. Probleme dair bilinenlerin bir listesi çıkarılmalıdır.

Problemi Bulma: Asıl problem ve asıl problemleri oluşturan alt problemlere alternatif tanımların oluşturulduğu bir liste çıkartılır. Getirilecek çözüm için bu aşamada problemin tanımını önem arz etmektedir.

Fikir Bulma: Listesi oluşturulan problem için artık beyin fırtınası oluşturulduğu aşamadır. Her problem için çok sayıda fikir üretilmektedir.

Çözüm Bulma: Bir önceki aşamada üretilen fikirlerin hangi kriterlerle değerlendirileceğinin belirlendiği aşamadır. Oluşturulacak kriterlerin tarafsız belirlenmesi gerekmektedir. Problemin çözümüne en olası fikir seçilir.

Kabul Bulma: Son aşamada artık harekete geçilmektedir.

2.2.3. N. Hermann'a Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Hermann'a göre beyin dört bölümden oluşmakta ve yaratıcı düşünme sürecinde bu dört bölümün ortak fonksiyonu olduğunu belirtmektedir. Problem çözümede altı zihinsel melekeden oluştuğunu ve bunları altı meslek grubu ile karakterize etmektedir. Bunlar; mühendis, yargıç, kâşif, dedektif, sanatçı ve prodüktördür (Hermann, 1990'dan akt. Özden, 2014).

Mühendis: Yeni fikirler geliştirir ve ham fikirlerin pratik hale gelmesini sağlar

Yargıç: Oluşturulan fikirlerin arasından en olası fikri seçer.

Kâşif: Asıl problemin ne olduğunu ortaya çıkarılır.

Dedektif: Problemin tüm açılarıyla ele alınır.

Sanatçı: Probleme alternatif bakış açılarının getirilmesini sağlar.

Prodüktör: Problemin çözümü için çözüm uygulamaları denenir ve taktik planlaması yapılır

2.2.4. Graham Wallas'a Göre Yaratıcı Düşünme Aşamaları

Graham Wallas'a göre yaratıcı düşünme dört aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar sırasıyla; hazırlık, kuluçka, aydınlanma ve sonuçların doğrulanması aşamalarıdır (Wallas, 1926'dan akt. Emir, Erdoğan ve Kuyumcu, 2007).

Hazırlık Aşaması: Bir soruna mantıksal olarak sistematik ve bilinçli bir yaklaşımı içermektedir.

Kuluçka Aşaması: İkinci aşama olan kuluçka aşamasında orijinal yeni sentezler ve görüşler ortaya çıkar. Bu aşamada bilinç kontrolü bulunmamaktadır.

Aydınlanma Aşaması: Bu aşamaya çözüm aşaması da denilebilir. Kişinin bir önceki bilgiler zihninde canlanır ve sentezler yaparak artık çözüme ulaşılır.

Sonuçların Doğrulanması: Akılcı ve bilinçli bir aşama olduğu söylenebilir. Bir önceki aşamada bulunan sentez ve çözümlerin aksaklıkları giderilir. Bu aşamasının sonunda yaratıcı ürünler çıkabilir.

2.3. YARATICI DÜŞÜNME YETENEKLERİ

Yaratıcı düşünmeye katkısının bulunduğu kabul edilmiş olan bazı yetenekler bulunmaktadır. Bu yetenekler Torrance (1966) ve Guilford tarafından akıcılık, esneklik,

orijinallik ve açimsama olarak belirlenmiştir. Fakat ileryen süreçte yine Torrance (1984) ve Guilford (1983) bu listeyi genişletmiştir. Bu yetenekler aşağıda kısaca açıklanmıştır (Özden, 2014):

Akıcılık: Açık uçlu bir soruya yazılı veya sözlü olarak birçok fikir üretmedir.

Esneklik: Bir sorunu farklı boyutlarıyla ele alanbilme, farklı kategorilerde fikirler üretebilmedir.

Orijinallik: Özgün olma durumudur.

Açıklama: Ortaya koyulan fikrin detaylandırılabilmesidir.

Sorunlara karşı duyarlılık: Eksik bilgileri keşfederek aksaklıkları yakalamak ve yerinde sorular sorabilmektir.

Sorunları tanımlayabilmek: Bazı basamakları içermektedir. (1) Bir sorunu ifade etme (2) sorunun önemli ve önemsiz yönlerini ayırt etme (3) sorunu anlaşılır net bir şekilde ifade etme (4) alt problemleri sıralayabilme (5) farklı teşhisler koyabilme (6) tüm yönleriyle sorunu tanımlayabilmektir.

İngeleme: İmaginasyon ve fantezi yoluyla bir şeyleri zihinde canlandırma. Zihinde tasvirleri ve fikirleri manipüle etme yeteneğidir.

Çocuk gibi olmak: Çocuklar gibi; her şeyin nasıl olması gerektiği düşüncesinden uzak, bağımsız düşünebilme ve böyle gelmiş böyle gider düşüncesinden uzak olmadır.

Anolojik düşünme: Bir sorun için üretilen çözümün benzer bir sorun için de uyarlanabiliyor olmasıdır.

Değerlendirme: Bir soruna getirilen çözümün uygunluğunu, doğruluğunu ayırt etme ve eleştirel bakabilme yeteneğidir.

Analiz: Bir bütünü parçalarına ayırarak konuyu detaylandırarak parçalar arasındaki ilişkiyi anlamlandırabilmedir.

Sentez: Parçalar arasındaki ilişkiyi görme ve yeni yapı ve modeller oluşturabilme yeteneğidir.

Dönüştürme: Bir şeye yeni anlamlar ve yeni uygulama alanları oluşturabilmedir. Ayrıca bir şeyin yeni kullanımlarını bulabilmedir.

Sınırları aşma: Kabul edilenlerin ötesine geçebilmedir.

Sezgi: Yetersiz bilgiye sahip olunmasına rağmen olayları kavrayabilmedir.

Tahmin: Varsayımda bulunabilmedir.

Yarım bırakmama: Başlanılan işin sona ermeden bırakılmamasıdır.

Yoğunlaşma: Problem üzerine odaklanmada dış etmenlerden etkilenmeme yeteneğidir.

Mantıksal düşünme: Neden- sonuç ilişkileriyle sonuca varabilmedir.

Sıra dışı bağlantılar kurma: Bilinenin dışında bağlantılar kurabilmedir.

Spontan: Kendiliğinden davranma ve düşünme yeteneğidir.

Belirsizliklerden korkmama: Belirsizliğe hoşgörülü yaklaşmadır.

Özerklik: Bağımsız düşünebilme ve fikir üretebilme yeteneğidir.

2.4. YARATICI DÜŞÜNME KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Yaratıcı kişiliği ölçmeye yönelik yapılan araştırmalarda yaratıcılık kavramının birçok tanımı olmasından dolayı ölçeği geliştirenlerin alt faktörlerinde farklılık bulunmaktadır. Bu sebeple kişilik özellikleri araştırmacılarca farklıdır.

Torrance (1977)'e göre yaratıcı bireylere ilişkin bazı özellikler vardır. Yaratıcı bireyler; görsel algısı güçlü, hiçbir şeyi kendine tanıtıldığı gibi kabul etmeyen, kendine güvenen, karmaşık fikirleri tercih eden, içe yönelimli, soru soran, çalışkan, kendi kendine yeten, meraklı, kararlı, düşüncelerinde bağımsız, başkalarının farkında, cesaretli ve mükemmelliğe isteklidir.

Barron ve Harrington (1981)'a göre yaratıcı bireyler; risk alabilen, içsel olarak motive, yüksek estetik kriterlere sahip, bağımsız karar verebilen, sorgulayıcı, kendine güvenli ve farklı bakış açısı geliştirebilen bireylerdir (Şahin ve Danışman, 2017).

Abbs (1989)'e göre; yaratıcılık düzeyi yüksek olan bireyler, hayallerini çalışma şekilleri olarak kullanmaktadır. Yaratıcı bireyler bağımsız, aykırı, kurallara uymayanlar olarak bilinmektedir. Ayrıca risk almaktan korkmayan, geniş ilgi alanlarına sahip, davranışsal ve bilişsel olarak esnek ve yeni deneyimlere açık bireylerdir (Yılmaz, 2019).

Alder (2004)'e göre; tarihteki dâhilerin özellikleri; işini yaşamak, motivasyon, başarı, kendini belli bir alana adanma, şans ve yaratıcılığın takdir edildiği bir kültürde ve zamanda dünyaya gelmek.

Stein (200)'e göre; yaratıcı kişilerde şu özellikler bulunur; başarılı, düzen gereksinimi ile motive olan, meraklı, öz gerçekleştirme yanlısı, baskı reddi, iş yapmayı sevme ve sürekli motivasyonlu olma, kendini disipline edebilen, sabırlı, dinamik bir işi tamamına erdirebilen, bağımsızlık, yapıcı eleştiride bulunabilme, zor tatmin olma, çeşitli ilgileri olma, duygu ve heyecana açık olma, değer verme ve yargılamada estetiğin ağır basması, ekonomik değeri çok önemsememe, insanlar arası ilişkilere daha az ilgi duyma, kendini yaratıcı görme, önsezili ve duygu sezili olma ve diğer bireylere etkileyebilmedir (Şahin 2016).

2.5. EĞİTİMDE YARATICI DÜŞÜNME

21. yüzyıl eğitim sistemlerinde Sinagapore'dan Finlandiya'ya kadar öğrencilerin öğrenmesi gereken becerileri listelerinde yaratıcılık becerisi en üst sıralarda yer almaktadır. Yaratıcılık becerisinin gelişmesinde bazı anlamsal engeller bulunmaktadır. Örnek olarak; yaratıcılığa sadece gençlerin ve üstün zekalıların sahip olabileceği algısıdır. Aslında yaratıcılık ölçülemez ve öğrenilemez olarak görülmektedir. Halbuki çoğu birey yaratıcılık becerisine sahiptir. Yaratıcılık becerisi; yeni fikirlere açık olan, sorgulamayı teşvik eden, yüksek derecede güvenin olduğu, yüksek derecede sabırlı olmaya önem veren ve hatalardan ders çıkarmaya olanak sağlayan eğitim ortamlarına ihtiyaç duyar. Bu beceriler tıpkı diğer beceriler gibi eğitimle geliştirilebilir (Trilling ve Fadel, 2009)

Eğitimde yaratıcılık konusunda ilk olarak eğitim için yaratıcılığın ve yansımalarının ne anlama geldiğinin anlaşılması önem taşımaktadır. Eğitimde yaratıcılık 3 prosedürün anlaşılabilmesini gerektirmektedir (Sharp, 2004, Craft, 2005, Runco, 2005'den akt. Avcu, 2014):

1. Yaratıcılığın yanlış anlaşılmasına neden olan mevcut birçok mitin yeniden yapılandırılması.
2. Yenilik ve değerın eğitimsel bağlamda yansımalarının ortaya konması ve tartışılması.
3. Ürün yerine süreci vurgulaması.

Türk Milli Eğitimin genel amaçlarına bakıldığında yaratıcılığa oldukça vurgulama yapıldığı görülmektedir. Bu amaçlardan biri; bireyi zihin, beden, ahlak, bağımsız, bilimsel düşünebilme gücüne ve geniş dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygısı bulunan, kişilik ve teşebbüse değer verebilen, topluma karşı sorumluluk

duyabilen; yaratıcı, yapıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek olarak ifade edilmektedir. Bu doğrultuda bağımsız ve bilimsel düşünme gücüne ve geniş dünya görüşüne sahip yaratıcı bireyler yetiştirmek ön planda tutulmuştur (Sever, 2015).

Okul ortamında yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilebilmesi için öğrencinin özgür düşünebileceği aynı zamanda düşüncelerini özgürce ifade edebileceği ortamları oluşturulması gerekmektedir. Öğrenme ortamlarının öğrenciyi yaratıcı düşünme teşvik edecek şekilde dizayn edilmesi de bu noktada önem arz etmektedir. Bu ortamın sağlanabilmesi de uygun öğretim stratejisi, yöntem ve teknikler kullanımını gerektirmektedir. Bu doğrultuda buluş ve araştırma yolu ile öğretim stratejisi, benzetim, drama, problem çözme ve beyin fırtınası gibi yöntem ve tekniklere yer verilmelidir (Demirel, 1997).

2.6. YARATICI DÜŞÜNMEDE ÖĞRETMENİN VE ÖĞRETMEN ADAYININ ROLÜ

Yaratıcı düşünme becerisinin kazandırılması kolay bir tercih değildir. İyi bir konu bilgisi gerektirir bu yüzden ki yaratıcı öğretmenler soruları yaratıcı bir şekilde yanıtlama, alışık olunmayan materyal ile ilgilenmek için güven sahibi olma ve yeni öğrenme fırsatları belirleme yeteneğine sahip olmalıdırlar (Avcu, 2014).

Yaratıcı bir eğitim oluşturabilmek için öğretmenin öğrencilerinde şu koşulları yerine getirmesi gerekmektedir (Güven, 2004):

1. Yaratıcılığı gereksinim olarak uyandırması,
2. Ortaya çıkan farklı durumlara uyma becerisi geliştirmesi,
3. Riskleri göze alabilmeyi öğretmesi,
4. Var olan olayları gözlemleyip değerlendirmeyi sağlaması.

Eğitim ortamının öğrencinin kendini özgür hissedebileceği bir ortam olması çok önemlidir. Öğrenciler kendini özgürce rahatça ifade edebilmelidir. Öğretmen, öğrencinin görüşü kendi düşüncelerine ters düşse bile sınıfında yeni ve farklı fikirlerin geliştirilmesini teşvik etmelidir. Eğitim ortamında öğrencinin problemin farkına varmasına, problemi anlayıp sınavabilmesi, denenceler kurmasına fırsat verecek şekilde düzenlendiğinde yaratıcı tutum ve davranışlar daha rahat ortaya çıkabilecektir. Öğretmen, öğrencinin yeni düşünce üretebilmesine engel olabilecek kültürel normların bilincinde olmalı ve bu normların etkisini azaltıcı yönlendirmelerde bulunabilmelidir. Öğretmen, öğrenciyeye tutarlı, yeni, özgün, düşünce veya ürünlere teşvik edebilecek tavır

sergileyebilmesi öğrencinin yeni ve farklı fikirler ortaya koyabilmesini kolaylaştırabilecektir (Özden, 2014).

Türk eğitim sisteminin yaratıcı düşünme becerilerini geliştiren ve öğrencilerin yaratıcı fikirlerine saygı duyan yenilikçi öğretmenlere ihtiyacı vardır. Türk eğitim sisteminin yerine getirmesi gerekenler şunlardır (Orhon, 2014):

1. Eğitim kavramını yeniden tanımlamak ve yaratıcılığın eğitim ile insan kaynakları üzerindeki etkisini ortaya koymak,
2. Yaratıcılık ve yaratıcılığın gelecekteki her türlü atılım üzerindeki etkisiyle ilgili olarak güçlü bir revizyon geliştirmek,
3. Üniversiteye giriş sınavında (en azından öğretmenlerin seçimi süreci için) yaratıcılığı ölçer nitelikte ölçüm tekniklerini entegre etmek,
4. Eğitim fakültelerinin müfredatlarını, öğretmen adaylarının yaratıcılıklarını geliştirecek nitelikteki hedefler, içerik, materyal ve yöntemlerle geliştirmek ya da değiştirmek.

Yaratıcılığı öğretmen seçme ve yerleştirme sürecinde bir ölçüt olarak ele almanın yanı sıra, yaratıcılığı düşük olan öğretmenlerin bu konuda yeterliliklerinin artırılması için de fırsatların yaratılması gerekmektedir. Her iki durumda da, yaratıcılığın ölçülmesi geleceğin öğretmenleri için zorunlu bir hal almaktadır.

3. GİRİŞİMCİLİK

3.1. GİRİŞİMCİ VE GİRİŞİMCİLİK KAVRAMLARI

Latin dilinde “intare” kökünden gelmiş olan girişimci terimi, İngilizce dilinde enter(giriş) ve pre(ilk) kelime köklerinden gelmektedir. “Enterpreneur” ayrıca girişen ve başlamış olan kişi anlamındadır (Korkmaz, 2000).

Girişimci, etrafındaki fırsatlardan yararlanma veya farklı ve yeni fırsatlar oluşturabilme amacıyla hizmet ya da ekonomik mal üretmek için üretim olanaklarına sahip olma, risk alma faktörleri ve örgütlenme yeteneği ile bağdaştırılabilmelidir. Süreç içerisinde girişimcilik kavramı da çevresel faktörlere göre bazı değişikliklere uğramıştır (Çetin, 1996).

Gartner (1998)'e göre davranışsal bir yaklaşım benimseyerek girişimciliği bireylerin örgüt kurmayı üstlendiği bir rol olarak ifade etmiştir. Bu rol yenilikleri oluşturma ile doğru orantılıdır. Örgüt ne zaman yeni bir şeyleri üretme düşüncesinden

ve eyleminden vazgeçerse o zaman örgütün girişimcilik süreci sona ermiş demektir (Tarhan 2018).

Girişimci, bir mal veya hizmeti üretmek ya da pazarlamak için kendisine ait olsun, başka kurumlardan tedarik etmiş olsun kaynakları, üretim faktörlerini bir araya getiren, bu faaliyeti yaparken ortaya çıkabilecek zararı da göze alan kişi olarak tanımlanmaktadır (Küçük, 2015).

3.2. GİRİŞİMCİLİK SÜRECİ

Morris (1998)'e göre girişimcilik altı aşamadan oluşan bir süreçtir (Tarhan 2018). Bu altı aşama şunlardır:

Fırsatları Görmek ve Tanımak: Girişimci bir bireyin girişimcilik bağlamında bir faaliyete başlayabilmesi amacıyla öncelikli olarak fırsatları görmesi, tanımlaması ve değerlendirmesi gerekmektedir. Bu fırsatlar yeni süreçle ilgili ihtiyaçlar, değişen demografik unsurlar, sosyal değişimler, yeni piyasa segmentlerinin ortaya çıkışı, düzendeki değişimler, vb. olarak sıralanabilir.

Fikir Geliştirme: Girişimci gördüğü ve tanımladığı her türlü fırsatı, bir fikir haline getirebilmelidir. Bu fikir, yeni yöntem, yeni ürün, yeni pazar, yeni teknoloji, yeni satış, yeni örgütsel yapılar ve dağıtım kanalları vb. şekilde olabilir.

Gerekli Kaynakları Tespit Etmek: Bir fikrin hayata geçirilebilmesi amacıyla gerekli olan kaynakların neler olduğunun tespiti ve kaynakların nasıl elde edileceğinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu kaynaklar; uzman yönetici ihtiyacı, yetenekli iş gören ihtiyacı, satış uzmanları, hammadde ihtiyacı, pazarlama ve teknik alanda uzman kişiler, dağıtım kanalları ihtiyacı, arz kaynakları ihtiyacı, finans ihtiyacı, üretim tesisi ihtiyacı, lisans patent vb. olabilir.

Gerekli Kaynakları Temin Etmek: Girişimci dördüncü aşamada, tespit ettiği kaynakları temin edebilmelidir. Kaynak temininde dış kaynaklardan yararlanılabilir, akraba ya da tanıdıklarından borç alabilir, başka borç kaynaklarını veya öz sermayeyi kullanabilir. Aynı zamanda, girişim ihtiyacı olan işgücünü, yöneticileri, finans arz edenleri de bulmalıdır.

Fikri Uygulamaya Sokmak ve Yönetmek: Bu aşamada fikri hayata geçirmeye başlayan girişimci, elde edilen başarıyı izler ve kaynak tedarik ettiği kişilere geri

ödemelerini yapar. Bu sırada girişimin büyümesini sağlamak amacıyla yeni yatırımlar yapar ve hedefine ulaşmaya başlar.

Risk Alma: Girişimciliğin temel şartlarından biridir. Girişimci fırsatı uygulamaya başladığı süreçten itibaren girişimci risk alabilmelidir. Risk sürecin her aşamasında mevcuttur.

3.3. GİRİŞİMCİ KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ

Herhangi bir durumun fırsat olarak görülmesi kişiden kişiye değişmektedir. Herhangi bir potansiyelin fırsat olarak keşfedilmesi vizyonunu getirmektedir. Diğerlerinin herhangi bir kazanç görmediği bir işte kazanç gören ve yatırım yapan bireylerin değerlendirmeleri ve yönelimleri farklıdır. Fırsatların belirli bir bakış açısından bakıldığında görülebildiğini öngören Shane vd. (2003)'e göre bireylerin girişimsel davranışlarını bazı bireysel faktörlerden etkilenebileceği önermektedir. Bunlar; başarı ihtiyacı, risk alma, belirsizliğe karşı tolerans, kontrol odağı, özyeterlilik, hedefler ve güdüdür (Öğretir Özçelik ve Tuğluk (2019)).

Girişimcilik yapısı gereği diğer insanlardan farklı niteliklere sahip olmalıdır. Girişimcilik sürecine yeni başlayan bireyler belirli bir vizyona sahip olmalı devamlılığı olan bir girişimcilik arzusuna ve başarıya isteğine sahip kişilik özelliklerinde yaratıcı, çabuk karar verebilen, atak, analitik düşünme yeteneğine sahip kişiler olduğu görülmektedir. Girişimci bireyler risk almaktan korkmazlar ve iş hayatlarında zorluklarla başa çıkabilecek yeteneğe sahiptirler (Tekin, 1999'dan akt. Bozkurt, 2006).

Girişimcilik bir ihtiyacın karşılanmasına yönelik somut davranışlardan oluşmaktadır. Bireylerin bireysel ve sosyal ihtiyaçlarının karşılama düzeylerinin bireylerin yönelimlerini etkilediği düşünülmektedir. Bireylerin karakterleri, mizacı ve deneyimleri yönelimleri üzerinde etkilidir (Öğretir Özçelik ve Tuğluk, 2019).

Bozkurt ve Alparslan (2013)'a göre girişimcilerin genel olarak özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Yenilikçi olma,
2. Risk alabilme,
3. Değişim odaklı olma,
4. Duygusal zekaya sahip olma,
5. Fırsatlara odaklanabilme,
6. Yaratıcı olma,

7. Gelişmiş iletişim becerisine sahip olma,
8. Proaktif olma,
9. Yüksek başarı güdüsüne sahip olma,
10. Kararında ısrarcı olma,
11. Kendine güvenme,
12. Başarının ihtiyacının yüksekliği,
13. İyi iletişim kurabilme,
14. Problemleri kolaylıkla çözebilme,
15. Uzun süre çalışabilme,
16. Davranış ve kararlarında azimli olma,
17. Büyüme tutkusuna sahip olma,
18. Güvenilir olma

Yukarıdaki şekilden hareketle girişimciliğe sahip bireylerin çevresindekilerden farklı niteliklere ve becerilere sahip olduğu düşünülmektedir. Kısaca girişimci kişilerin birtakım kaynaklara sahip olmasına ya da büyük bir sermaye sahibi olmasına gerek yoktur.

3.4. EĞİTİMDE GİRİŞİMCİLİK

Çağımız bilim ve teknolojisindeki hızlı gelişmeler, toplumsal yapıda değişikliklere neden olurken, girişimciliğin toplumdaki önemini ve ekonomideki değerini olumlu yönde etkilemiştir. Bununla beraber bireysel yeteneklerin ön plana çıktığı üretkenlik çalışmaları önem kazanmıştır. Bazı gelişmiş ülkelerde yüksek öğrenim görmüş olan öğrencilere potansiyel girişimci gözüyle bakılmaktadır (Arslan, 2002).

Genel girişimci davranışı oluşturmaya yönelik girişimcilik eğitiminin temelini, girişimcilik kavramının anlaşılması, fikirden eyleme dönüşen girişimcilik sürecinin birtakım deneyimler yoluyla kazandırılması ve bir fırsatın değerlendirilmesi aşamaları oluşturmaktadır. Diğer bir görüşe göre ise girişimcilik eğitimi, yenilikçi bir fikre sahip bir kişinin o fikri karlı faaliyetlere dönüştürmesinde kullanılan yöntemler olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik gelişme için gerekli olan tutum ve davranışların ve girişimci yeteneklerin kazandırılmasında girişimcilik eğitiminin rolü büyüktür. Girişimcilik eğitimi geleneksel eğitimin dışındaki hedef kitleye ulaşmayı sağlamaktadır.

Dolayısıyla eğitim sisteminin tüm düzeylerinde girişimcilik eğitiminin sağlanması oldukça önemlidir (Gönülcü, 2019).

Bireylere girişimcilik becerisinin kazandırılması konusunda eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Bireyin küçük yaşlardan başlayarak kendini birçok yönden geliştirmesine katkı sağlayan okullar girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlikler gerçekleştirmelidir. Girişimcilik becerisine ilişkin özellikler ve yapılması gerekenler şu şekilde sıralanabilir (Shavinina, 2013, 57-59'dan akt. Eroğlu, 2019):

1. Başarmaya ilişkin kararlılık gösterme,
2. İyimser ve dünyayı değiştirmeye dair tutum ortaya koyma,
3. Zorluklarla baş etme,
4. Rekabetçilik, mükemmellik ve yetkin olma anlayışına sahip olma,
5. Okuldaki başarı durumunun yanı sıra gerçek yaşamdaki başarıya ulaşma,
6. Düşünce ve eylemlerde bağımsız olma ve kalıpların dışına çıkan tutum geliştirme,
7. Özgün yöntemler kullanarak yenilikçi fikirler üretme,
8. Girişimci fikirleri uygulamaya geçirme,
9. Gerçekleştirilen uygulamalarda yaratıcı olma ve üstün başarı gösterme,
10. Özgün bakış açısına sahip olma,
11. Sezgi ve pratik zekâ gibi özel bilişsel yeteneklere sahip olma,
12. Girişimci becerilerin gelişimini engelleyen unsurları ortadan kaldırma.

Ülkemizde girişimcilik eğitimi okullarda son yıllarda gelişmeye başlamıştır. Okul öncesinde birlikte çalışma, paylaşma, kişisel becerilerin iyileştirilmesi, ilköğretimde ise özgüvenin geliştirilmesi, yeteneklerin doğru kullanılması, çalışmaya istekli olma gibi girişimci özellikleri hakkında bilgi vermekte ve öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesi sağlanmaktadır (Küçük, 2009).

3.5. GİRİŞİMCİLİKTE ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYININ ROLÜ

Girişimci öğrencileri yetiştirecek olanlar öğretmenlerdir. Girişimcilik becerisi öncelikle öğretmende bulunmalıdır ki öğretmenler öğrencilerine girişimcilik becerisini kazandırabilsinler. Girişimcilik becerisinin kazandırılmasında öğretmenin rolüne bakıldığında; yapılandırmacılık yaklaşımında öğretmen özelliklerini Brooks ve Brooks (2003) şu şekilde belirtmiştir (Gönülcü, 2019):

1. Öğretmen öğrenenin özelliğini ve girişimciliğini kabul eder,
2. Öğrencileri konuya ilgi uyandıracak sorulara yöneltir,
3. Öğrencilerin bakış açılarını ortaya çıkararak bunlara değer verir,
4. Öğretim programlarını öğrencilerin öngörülerine göre planlar,
5. Öğrencinin öğrenmelerini süreç bağlamında değerlendirir,
6. Öğrencilerin fikirleri yeniden düzenlemeleri, ilişkiler kurmaları, sonucu ulaşmaları için öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşım sergiler,
7. Açık uçlu sorularla öğrenciyi teşvik eder,
8. Öğrencilerin öğretim stratejilerini ve içeriğini değiştirmeleri konusunda esneklik gösterir

4. KONUYLA İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

4.1. YARATICI DÜŞÜNME İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Yaratıcı düşünme ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılmış çalışmalarla ilgiler aşağıda yer almaktadır.

4.1.1. Yaratıcı Düşünme İle İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Küçük (2020) “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi” başlıklı çalışmada 190 sosyal bilgiler öğretmeni adayının yaratıcı düşünme becerilerini ve ortaya çıkan sonuçların çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın sonucu olarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri ile sınıf düzeyi, cinsiyet, mezun oldukları orta öğretim kurumu, lisans eğitimine başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimi, anne-baba eğitim durumu, baba mesleği, ailenin aylık geliri, resim yapma, tartışma programı izleme, bilgi yarışması izleme, bulmaca çözme, gazete ve kitap okuma sıklığı gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ancak okul öncesi eğitimi alma, kültürel etkinliklere katılma, spor yapma, eğlenme programları, belgesel, dizi film izleme ve ailede müzikle ilgilenenlerin varlığı değişkenleri açısından anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Kılıç (2020) “matematik öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi” adlı çalışmada 235 matematik öğretmen adayının yaratıcı düşünme düzeylerinin belirlenmesi amaçlamıştır. Matematik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin ortanın üzerinde olduğu tespit edilmiştir.

Sur (2020) “ortaokul öğrencilerinin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri ile anlama becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi” adlı çalışmasında 7. sınıf öğrencisi 380 kişide eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, okuduğunu anlama ve dinlediğini anlama düzeylerini tespit etmek ve bu beceriler arasında ilişkiyi incelemiştir. Veri analizi sonucunda okuduğunu anlama ile dinlediğini anlama arasında pozitif yönlü ve yüksek; okuduğunu anlama işle yaratıcı düşünme arasında pozitif yönlü, düşük; okuduğunu anlama ile eleştirel düşünme arasında pozitif yönlü, orta; dinlediğini anlama ile yaratıcı düşünme arasında pozitif yönlü düşük; dinlediğini anlama ile eleştirel düşünme arasında pozitif yönlü, orta; yaratıcı düşünme ile eleştirel düşünme arasında pozitif yönlü düşük bir ilişki tespit edilmiştir.

Yalçın Çer (2020) “öğretmen adaylarının eleştirel ve yaratıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi” başlıklı çalışmasında karma yöntem aracılığıyla öğretmen adaylarının eleştirel ve yaratıcı düşünme eğilimlerini tespit etmiştir. Verilerin analizi sonucunda birinci ve dördüncü sınıfta yer alan öğretmen adaylarının eleştirel ve yaratıcı düşünme eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu, görüşmelerden elde edilen bulgulara göre de orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çağ Adıgüzel (2016) “sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerileri ile öğretmen davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı arasındaki ilişki” başlıklı çalışmasında 2015-2016 eğitim öğretim yılında 421 (1, 2, 3 ve 4.) sınıf öğretmeninin yaratıcı düşünme becerileri ile öğretmen davranışlarının, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısına ilişkin görüşlerini belirlemek ve bu görüşlerin farklı değişkenlere göre karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Veri analizi sonucunda sınıf öğretmenlerinin yaratıcılık düzeyi ortalamasının altında çıkmıştır. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre yaratıcılık düzeyi cinsiyet, mesleki kıdem ve mezuniyet durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısının çok olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin davranışlarının öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı hakkındaki görüşleri arasında cinsiyet, mesleki kıdem ve mezuniyet durumu değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Sınıf öğretmenlerinin görüşüne göre yaratıcı düşünme becerileri ile davranışlarının öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimine katkısı arasında istatistiksel olarak pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki tespit etmiştir.

Avcu (2014) “yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve akademik başarılarına etkisi ‘coğrafya dersi örneği’” başlıklı çalışmada 40 11. sınıf öğrencisinin yaratıcı düşünme etkinliklerinin ve bilişim teknolojileri destekli yaratıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin yaratıcı düşüncelerine ve akademik başarılarına etkisi araştırmıştır. Araştırmanın sonucu olarak öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini ve akademik başarılarının yaratıcı düşünme etkinlikleri ve bilişim teknolojileri yaratıcı düşünme etkinliklerini arttırdığı tespit edilmiştir.

Boz ve Yılmaz (2018) “sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisi ile ilgili görüşlerini incelenmesi” adlı çalışmada 70 sınıf öğretmenin yaratıcı düşünme becerisine yönelik görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisini kıdemlerine göre ve cinsiyete göre farklı bakış açılarıyla tanımladıkları görülmektedir.

Ulusoy Yılmaz ve Yıldız (2019) “müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi” adlı çalışmada 100 müzik öğretmeni adayının yaratıcı düşünme becerisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre müzik öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerileri ile cinsiyet, mezun oldukları orta öğretim kurumu, farklı türde çalgı çalma sayısı, kültürel etkinliklere katılma aralığı, ailede müzikle ilgilenen kişilerin varlığı gibi değişkenler arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Eskidemir Meral ve Tezel Şahin (2019) “okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimleri” başlıklı çalışmalarında 160 okul öncesi öğretmenin yaratıcı düşünme eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından incelenmişlerdir. Sonuç olarak okul öncesi öğretmenlerin yaratıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu; yaratıcı eğilimleri ile yaş, mezun olunan bölüm, medeni durum, çocuk sahibi olma durumu, mesleki kıdemi sınıfında bulunan çocuk sayısı, sınıftaki çocukların yaşı, hizmet içi eğitimlere katılma durumu arasında anlamlı bir fark tespit etmemişlerdir.

4.1.2. Yaratıcı Düşünme İle İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Bart, vd (2015) “8. ve 11. Sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerindeki cinsiyet farklılıklarının incelenmesi” başlıklı çalışmada 8. 11. Sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünmedeki cinsiyet farklılığının etkisini incelemişlerdir. Araştırmada

Torrance Yaratıcı Düşünme testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucu olarak, hem 8. hem de 11. sınıf öğrencilerinde kızların lehinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Woodel Johnson, vd. (2012)'nin "relationships between creative thinking and problem solving styles among secondary school students" başlıklı çalışmasında lise öğrencileri arasında yaratıcı düşünme yetenekleri ile problem çözme stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucu olarak yaratıcı düşünme ile problem çözme stili değişkenleri arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Utami, vd. (2019) "katı geometride yaratıcı düşünme düzeyi" 8. Sınıf öğrencilerinin yaratıcı düşünme seviyelerinin geometride akademik başarısına etkisi incelenmiştir. Araştırma da nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın sonucu olarak yaratıcı düşünme seviyeleri yüksek olan öğrencilerin geometrideki akademik başarısı da yüksek çıkmıştır.

Halpin, vd. (1974) "yaratıcı düşünme yetenekleri ile yaratıcı kişilik arasındaki ilişkiler" adlı çalışmalarında Georgia Üniversitesinde eğitim psikolojisi dersine kayıtlı 229 öğrencinin yaratıcı kişilik özelliklerinin yaratıcı düşünme yeteneklerine etkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucu olarak yaratıcı düşünme yeteneği yüksek olan öğrencilerin daha maceracı, çalışkan, sezgisel, çok yönlü, meraklı, kendine güvenen, hayalperest ve risk almaya istekli oldukları tespit edilmiştir.

Borodina, vd. (2019) "geleceğin öğretmenlerinde yaratıcı düşünceyi yüksek öğretimin güncel bir konusu olarak geliştirmek" başlıklı çalışmalarında Kazan Federal Üniversitesinde pedagojik eğitim alan 17-25 yaş aralığındaki öğrencilerin yaratıcı düşünme düzeylerini belirlemeye yönelik vaka çalışması yürütülmüştür. Araştırmanın sonucu olarak araştırmaya katılan öğrencilerden sadece üçte birinin yaratıcı düşünme düzeylerinin yüksek seviyeye sahip olduğu geriye kalanlarının orta düzeyde yaratıcı düşünmeye sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmanın ilk yılında öğrencilerin yaratıcı düşünme düzeylerinin daha yüksek olduğu ve bu düzeyin yıl içerisinde düştüğü belirlenmiştir.

Matud, vd. (2007) "yaratıcı düşüncede cinsiyet farklılıkları" adlı çalışmalarında Kanarya Adasında yaşamakta olan 839 katımcının sosyodemografik faktörlerin yaratıcı düşüncede cinsiyet farklılıkları üzerindeki ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın sonucu olarak üniversite düzeyinde eğitim alan kadınların orta ve ilköğretim düzeyine sahip kadınlardan daha yüksek yaratıcı düşünme seviyesine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Söz konusu fark erkek katılımcılarda bir fark teşkil etmemektedir. Ayrıca orta ve ilköğretim düzeyinde eğitim almış olan erkeklerin aynı eğitim seviyesindeki kadın katılımcılardan daha yüksek yaratıcı düşünme düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

4.2. GİRİŞİMCİLİK BECERİSİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Girişimcilik ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılmış bildiri, makale ve de tez türünde çalışmalar bulunmaktadır.

4.2.1. Girişimcilik Becerisi ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Akyürek (2013) “ilkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi” başlıklı çalışmada ilköğretim programında yer alan ortak temel becerilerden girişimcilik becerisine ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucu olarak ilkokul öğretmenlerinin, öğrencilere kazandırılması amaçlanan girişimcilik becerisine yönelik görüşleri, cinsiyet, kıdem, mezuniyet durumu, sınıf mevcudu, hizmet içi eğitim alma durumuna göre farklılaşmadığı görülmüştür. Ayrıca girişimcilik becerisinin kazandırılması noktasında öğretmenlerin yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır.

Uygun ve Er (2016) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi amacıyla 214 Sosyal Bilgiler öğretmenine “Girişimcilik Özellikleri Ölçeği” uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda cinsiyetin girişimcilik üzerinde etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Kıdem yılı değişkeni girişimcilik özelliklerinin alt boyutlarından bağımsız olma ve risk almayı etkilediği, annenin çalıştığı sektörün girişimcilik özelliklerinin alt boyutlarından belirsizliğe tahammül ve kendine güveni etkilediği, babanın çalıştığı sektörün girişimcilik özelliklerinin alt boyutlarından risk almayı etkilediği, yetişme yerindeki farklılığın girişimcilik özelliklerinin alt boyutlarından belirsizliğe tahammülü etkilediği, öğrenim durumu değişkeninin girişimcilik özelliklerinin alt boyutlarından belirsizliğe tahammül ve kendine güven boyutlarını etkilediği, mezun olunan lise değişkeninin girişimcilik özelliklerinin alt boyutlarından bağımsız olma ve yenilikçilik alt boyutlarını etkilediği tespit edilmiştir.

Gözübüyük (2019) “yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünmenin girişimcilik becerisi üzerine etkisi” adlı çalışmada 417 öğretmen adayıyla nicel bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucu olarak; öğretmen adaylarının cinsiyete göre girişimcilik ve girişimciliğe yönelik ortalamalarda erkek öğretmen adaylarının

girişimcilik puanlarının daha yüksek olduğu, sınıfa göre ise girişimcilik ve girişimcilik niyetine yönelik anlamlı farkın 4. sınıflar lehine olduğu tespit edilmiştir. Bölümlere göre ise bir farklılık oluşmadığı ayrıca anne ve baba mesleklerine göre de bir farklılık oluşturmamaktadır. Ailesinde girişimci olma durumuna göre ise girişimcilik ve girişimcilik niyetine yönelik anlamlı farkın ailesinde girişimci olanların lehine olduğu tespit edilmiştir.

Eroğlu (2019) “ortaokul öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin ve sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi” adlı çalışmasında 5. sınıf düzeyinde ve öğrenciler ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırmanın sonucu olarak; öğrencilerin girişimcilik düzeyleri cinsiyet değişkeni açasından bir farklılık oluşturmamaktadır. Öğrencilerin girişimcilik düzeyleri ile sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, annenin eğitim durumu ve babanın eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenleri Sosyal Bilgiler dersinin girişimcilik becerisini kazandırmaya uygun bir ders olduğunu ifade etmişlerdir.

Armut (2018) “sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açasından incelenmesi” başlıklı çalışmasında 175 öğretmen adayının görüşlerinden tespit edilen; Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin yüksek girişimcilik düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların girişimcilik düzeylerinin cinsiyete ve baba mesleğine göre istatistiksel açasından anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Selanik Ay ve Acar (2016) “sınıf öğretmenlerinin girişimcilik becerisi kazandırmaya ilişkin görüşleri” başlıklı çalışmalarında 21 sınıf öğretmeni ile görüşme gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın sonucu olarak sınıf öğretmenleri girişimcilik becerisine sahip olmak için velilerle, öğrencilerle iletişimin güçlü olması, sınıf mevcudunun uygun ve sınıfın yeterli materyallerle donanımlı olması, ekonomik sorunların olmaması, sosyal bir yaşama ve mesleki deneyime sahip olmak gerektiğini belirtmişlerdir. Girişimcilik becerisi kazandırmada en çok Hayat Bilgisi ve Türkçe dersinin önemi vurgulanmıştır.

Atıcı ve Üzüm (2021) “beden eğitimi ve spor alanında öğrenim göre üniversite öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin incelenmesi” başlıklı çalışmalarında 500 beden eğitimi ve spor alanında öğrenim gören üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın sonucu olarak; öğrencilerin girişimcilik düzeyi ile ailelerin gelir düzeyi, okudukları üniversite türü, mezun olduktan sonra iş yer açma isteği, başarıya ulaşmak için risk alma durumu, başarıya ulaşacağı inancı ve alanıyla ilgili yeni gelişmeleri takip etme değişkenleri arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

4.2.2. Girişimcilik Becerisi ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Neto, vd. (2017) “girişimci davranış ve öğretmenlerin iş tatmini arasındaki ilişkinin incelenmesi” başlıklı çalışmalarında girişimcilik davranışı ile iş tatmini arasındaki ilişkiyi tespit etmeye yönelik 385 kamu ve özel kurumlarda çalışmakta olan Brezilyalı öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Araştırmanın sonucu olarak girişimcilik davranışı ile iş tatmini arasında orta düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca cinsiyet ve eğitim düzeyinin girişimcilik üzerinde etkili olduğu açıklanmıştır.

Franco, vd. (2010) “öğrencilerin girişimcilik niyetler: bölgeler arası bir karşılaştırma” başlıklı çalışmalarında doğu ve batı Almanya ve de Portekiz’de öğrenim görmekte olan 988 öğrencilerin girişimcilik düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın sonucu olarak girişimcilik düzeyleri ile demografik profilin, sosyal geçmişin ve girişimcilik eğitime katılımın etkisinin zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Küttim, vd. (2014) “üniversite düzeyinde girişimcilik eğitimi ve öğrencilerin girişimcilik niyetleri” başlıklı çalışmalarında 17 Avrupa ülkesinden lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimi almakta alan olan 55.781 üniversitede öğrencisinin girişimcilik eğitime katılmış olmalarının girişimcilik düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucu olarak girişimcilik eğitimi alan öğrencilerin girişimcilik eğitimi almayan öğrencilere göre girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Ede, vd. (1998) “Aslen Afrikalı olan Amerikalı öğrencileri girişimcilik eğitime yönelik tutumları” başlıklı çalışmalarında Afrika kökenli öğrencilerin girişimcilik eğitime yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın sonucu olarak girişimcilik eğitime yönelik tutum düzeylerinde cinsiyet, yaş, not ortalaması etki oluşturmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evre ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama araçlarının uygulaması ve verilerin analizlerinde izlenen yöntem açıklanmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama; iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığını ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2016).

2. EVREN ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini 2019-2020 güz döneminde Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretmenliği alanında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2019-2020 güz döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Trabzon Üniversitesi’nde öğrenim gören 572 Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümü öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmacının kolay ulaşılabilirliği açısından uygun örnekleme göre bir örneklem grubu seçilmiştir. Uygun örnekleme; anket uygulanacak örneklem grubunun anket uygulanacak yerde ve anketin uygulanmasına uygun gruptan oluşur (Akalin, 2018). Araştırmaya katılan katılımcılara ait bazı betimleyici demografik özellikler aşağıda tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 2. Araştırmaya Katılan SBÖ Adaylarının Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	385	67.3
	Erkek	187	32.7
Öğrenim Görülen Üniversite	AKÜ	192	33.6
	DEÜ	117	20.5
	AÜ	129	22.6
	TÜ	134	23.4
Sınıf Düzeyi	1. Sınıf	200	35.0
	2. Sınıf	143	25.0
	3. Sınıf	133	23.3
	4. Sınıf	96	16.8
	Toplam	572	100.0

3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veri toplama aracı; “Kişisel Bilgi Formu”, “Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği” ve “Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği”nden oluşmaktadır.

3.1. KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Kişisel bilgi formunda; örnekleme oluşturan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının özelliklerinin (cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kitap okuma sıklığı ve öğrenim görülen üniversite) belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur (Ek-3).

3.2. MARMARA YARATICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİ ÖLÇEĞİ (MYDEÖ)

Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği; Özgenel ve Çetin (2017) tarafından geliştirilen ölçek 25 maddeden ve altı boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddeler “Kesinlikle katılıyorum (4.20-5)”, “Katılıyorum (3.40-4.19)”, “Kararsızım (2.60-3.39), “Katılmıyorum (1.80-2.59)” ve Kesinlikle katılmıyorum (1-1.79)” şeklinde puanlanmıştır (Ek-3). Ölçeğin güvenilirlik düzeyi Özgenel ve Çetin (2017) tarafından iç tutarlık (Cronbach α) katsayısı “.87” olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada ölçek genelinin geneli için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach α) .88 olarak hesaplanmıştır. Kalaycı (2009) yüksek güvenilirlik sınırını .80’in üzeri olarak önermektedir. Bu öneriye göre araştırmanın yüksek güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir. Ölçeğin kullanılması konusunda araştırmacı tarafından gerekli izinler alınmıştır (Ek-7)

3.3. ÖĞRETMEN ADAYLARINA YÖNELİK GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ (ÖAYGÖ)

Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği; Deveci ve Çepni (2014) tarafından geliştirilen 38 maddeden ve beş boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5’li likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki maddeler “Kesinlikle katılıyorum (4.20-5)”, “Katılıyorum (3.40-4.19)”, “Kararsızım (2.60-3.39), “Katılmıyorum (1.80-2.59)” ve Kesinlikle katılmıyorum (1-1.79)” şeklinde puanlanmıştır (Ek-4). Ölçeğin güvenilirlik düzeyi Deveci ve Çepni (2014) tarafından iç tutarlık (Cronbach α) katsayısı “.77” olarak tespit edilmiştir. Bu araştırmada ölçek genelinin geneli için iç tutarlılık katsayısı (Cronbach α) .86 olarak hesaplanmıştır. Kalaycı (2009) yüksek güvenilirlik sınırını .80’in üzeri olarak önermektedir. Bu öneriye göre araştırmanın yüksek güvenilirliğe sahip olduğu söylenebilir. Ölçeğin kullanılması konusunda araştırmacı tarafından gerekli izinler alınmıştır (Ek-6)

4. VERİ TOPLAMA ARACI UYGULAMASI

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları Sosyal Bilgiler Öğretmen adaylarına uygulanması amacıyla Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde etik kurul izni alınmıştır (Ek-1). Ölçeklerin uygulanması öncesinde yönergeler araştırmacı tarafından açıklanmıştır. Veri toplama araçları 2019-2020 güz döneminde AKÜ, DEÜ, AÜ ve TÜ'de Sosyal Bilgiler Öğretmenliği alanında eğitim gören 631 öğretmen adayına uygulanmıştır. Bu katılımcılardan veri toplama aracını rastgele doldurduğu görülen ya da ölçekte yer alan soru maddelerinden bir kısmını boş bıraktığı tespit edilen 21 veri toplama aracı araştırmadan ayıklanmıştır.

5. VERİLERİN ANALİZİ

Bu araştırmada elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Her iki ölçek de 5'li likert tipindedir. Ölçekteki maddeler “Kesinlikle katılıyorum (4.20-5)”, “Katılıyorum (3.40-4.19)”, “Kararsızım (2.60-3.39)”, “Katılmıyorum (1.80-2.59)” ve Kesinlikle katılmıyorum (1-1.79)” şeklinde puanlanmıştır. Veriler programa girilmiş ve ölçekte ters madde olarak yer alan maddeler farklı puanlandırılmıştır. Araştırma sonucu ulaşılan verilere normallik testi uygulanmıştır. George ve Mallery (2010)'e göre çarpıklık ve basıklık katsayılarının ∓ 2.00 değerleri arasında kalması normalliğin sağlandığını göstermektedir. Verilerin analizi sonucunda tüm ölçeklerde çarpıklık -.02 ve -.16 arasında, basıklık -.03 ve -.17 arasında yer almaktadır. Bu da göstermektedir ki araştırmadan elde edilen veriler normal dağılıma sahiptir.

Tablo 3. Normallik Testi Analiz Sonuçları

Ölçekler		Kolmogorov-Smirnov	Shapiro-Wilk	Skewness	Kurtosis
		p	p		
Öğretmen Yönelik Ölçeği	Adaylarına Girişimcilik	.026	.075	-.165	-.038
Marmara Düşünme Ölçeği	Yaratıcı Eğilimleri	.000	.009	-.029	-.176

Örneklemin ölçeklerin her birine verdikleri cevapların cinsiyet değişkeni için t testi uygulanmıştır. Aynı şekilde her bir ölçek için sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, kitap okuma sıklığı ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda anlamlı farklılık tespit edildiğinde, farkın kaynağını tespit etmek amacıyla Tukey testi kullanılmıştır.

İki ölçek arasındaki ilişki için basit korelasyon analizi olan Pearson korelasyon katsayıları hesaplanmıştır. Ölçekler arasındaki korelasyon değerinin (r) ilişki düzeyi .77 olarak tespit edilmiştir. Kılınç ve Sünbül (2018)'e göre $.7 < r \leq 1$ kuvvetli ve de pozitif yönlü olarak tanımlanmaktadır. Buna göre girişimcilik becerisi ve yaratıcı düşünme eğilimi arasında kuvvetli pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Yaratıcı düşünme eğiliminin girişimcilik becerisini ne ölçüde etkilediğini tespit edebilmek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan regresyon analizi sonucunda yaratıcı düşünme eğiliminin girişimcilik becerisini yordadığı tespit edilmiştir. Bu da göstermektedir ki yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça girişimcilik beceri düzeyleri de artmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimi ve girişimcilik beceri düzeyleri, yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişki ve bu ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine ait betimleyici tablolar yer almaktadır. Yaratıcı düşünme eğilimi ölçeği ve girişimcilik becerisi ölçeğe verilen cevapların ortalamalarına ait betimleyici değerler aşağıda tablo 4'te gösterilmektedir.

Tablo 4. *Yaratıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği ve Girişimcilik Becerisi Ölçeğe Verilen Cevapların Ortalamalarına Ait Betimleyici Değerler*

	n	En az	En çok	\bar{X}	ss
YDE	572	2.76	5.00	3.9785	.43503
GB		2.71	4.92	3.8305	.37762

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimi ölçeğine verdikleri en düşük cevap $\bar{X}=2.76$ ve en yüksek cevap $\bar{X}=5.00$ iken girişimcilik becerilerine verdikleri en düşük cevap $\bar{X}=2.87$ ve en yüksek cevap 4.92'dir. Yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların ortalaması 3.97 ve girişimcilik becerisine verilen cevapların ortalaması 3.83'tür. Bu da göstermektedir ki örneklemdaki Sosyal Bilgiler öğretmen adayları yaratıcı düşünme eğilimi ölçeğine ve girişimcilik becerisine katılıyorum düzeyinde cevap vermişlerdir. Örnekleme yer alan Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yüksek yaratıcı düşünme düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Cinsiyet değişkenine göre yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların t testi aşağıda tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. *Cinsiyet Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların T Testi*

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kadın	385	4.00	.42	570	1.77	.07
Erkek	187	3.93	.45			

Yaratıcı düşünme eğilimi ölçeğinin ölçek geneli incelendiğinde kadın öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=4.00$ ve erkek öğrencilerin ortalaması $\bar{X}=3.93$ 'tür. Her iki alt değişkenin de verdikleri cevapların ortalaması katılıyorum düzeyinde gerçekleşmiştir. Ortalamalar arasındaki fark yapılan t sınavına göre anlamlı değildir ($T_{(570)}=1.77$; $p>.05$). Sınıf düzeyi değişkenine göre yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	S	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1.Sınıf (1)	200	3.95	.42	Gruplar Arası	.15	3	.05	.27	.84
2.Sınıf (2)	143	3.99	.43	Gruplar İçi	107.90	568	.19		
3.Sınıf (3)	133	3.98	.41	Toplam	108.06	571			
4.Sınıf (4)	96	3.97	.43						

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; 1. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.95$, 2. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.99$, 3. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.98$ ve 4. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.97$ 'dir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-568)}=.27$; $p>.05$). Sınıf düzeyinin yaratıcı düşünme eğilimi ölçeği üzerinde bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Anne eğitim değişkenine göre yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7. Anne Eğitim Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	AF
İlkokul (1)	349	3.94	.42	Gruplar Arası	1.86	2	.64	4.98	.00	1,2-3
Ortaokul (2)	104	3.96	.43	Gruplar İçi	106.20	69	.18			
Lise-Lisans (3)	81	4.08	.43	Toplam	108.06	571				

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneli boyutuna göre; anne eğitim durumu ilkokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.94$, ortaokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.96$, lise/lisans-lisansüstü olanların ortalaması $\bar{X}=4.08$ 'dir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre ortalamalar arası anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F_{(3-569)}=.00$; $p<.05$). Anne eğitim düzeyi lise ve lisans/lisansüstü olanların anne eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olanlardan farklılaştığı tespit edilmiştir. Örnekleme anne eğitim düzeyi lise ve lisans/lisansüstü olanların anne eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olanlardan daha fazla yaratıcı düşünme eğilimine sahip oldukları söylenebilir. Baba eğitim düzeyi değişkenine göre yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
İlkokul(1)	201	3.97	.42	Gruplar Arası	1.26	3	.42	2.23	08
Ortaokul (2)	157	3.91	.44	Gruplar İçi	106.80	68	.18		
Lise (3)	156	4.01	.41	Toplam	108.06	71			
Lisans-Lisansüstü (4)	58	4.05	.47						

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; baba eğitim durumu ilkokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.97$, ortaokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.91$, lise olanların ortalaması $\bar{X}=4.01$ ve lisans/lisansüstü olanların $\bar{X}=4.05$ 'tir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-568)}=.31$; $p>.05$). Yaratıcı düşünme eğiliminin örneklemin baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı söylenebilir. Kitap okuma sıklığı değişkenine göre yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Kitap Okuma Sıklığı	N	\bar{X}	S	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	AF
H1K (1)	171	4.02	.43	Gruplar Arası	2.43	3	.21	4.37	.00	4-1,2
2H1K (2)	141	4.05	.42	Gruplar İçi	105.62	568	.18			
Ayda1K (3)	113	3.92	.41	Toplam	108.06	571				
1aydanF1K (4)	147	3.89	.44							

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; kitap okuma sıklığı haftada bir kitap olanların ortalaması $\bar{X}=4.02$, iki haftada bir kitap olanların ortalaması $\bar{X}=4.05$, ayda bir kitap olanların ortalaması $\bar{X}=3.92$ ve bir aydan fazla sürede bir kitap olanların $\bar{X}=4.89$ 'durr. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda en az ikisi arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F_{(3-568)}=.00$; $p<.05$). Kitap okuma sıklığı haftada bir olanların ve iki haftada bir kitap olanların ayda bir ve bir aydan fazla sürede bir kitap olanlardan daha yaratıcı düşünebildikleri söylenebilir. Ayrıca verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde kitap okuma sıklığının artışına bağlı olarak yaratıcı düşünme eğiliminin de arttığı söylenebilir. Öğrenim görülen

üniversite değişkenine göre yaratıcı düşünme eğilimine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 10’da gösterilmektedir.

Tablo 10. Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Yaratıcı Düşünme Eğilimine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Üniversite	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
Akü(1)	192	3.98	.39	Gruplar Arası	.79	3	.26	1.40	.24
9Eylül(2)	117	4.04	.47	Gruplar İçi	107.26	568	.18		
Atatürk(3)	219	3.96	.44	Toplam	108.06	571			
Trabzon(4)	134	3.97	.43						

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; öğrenim görülen üniversite AKÜ olanların ortalaması \bar{X} =3.98, DEÜ olanların ortalaması \bar{X} =4.04, AÜ olanların ortalaması \bar{X} =3.96 ve TÜ olanların \bar{X} =3.97’dir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-568)}=.24$; $p>.05$). Öğrenim görülen üniversitenin yaratıcı düşünme eğiliminde etkisinin bulunmadığı söylenebilir. Cinsiyet değişkenine göre girişimcilik becerisine verilen cevapların t testi sonuçları aşağıda tablo 11’de gösterilmektedir.

Tablo 11. Cinsiyet Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların T Testi

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Kadın	385	3.85	.37	570	1.98	.04
Erkek	187	3.78	.37			

Girişimcilik becerisi ölçeğinin ölçek geneli incelendiğinde kadın öğrencilerin ortalaması \bar{X} =3.85 ve erkek öğrencilerin ortalaması \bar{X} =3.78’dir. Her iki alt değişkenin de verdikleri cevapların ortalaması katılıyorum düzeyinde gerçekleşmiştir. Ortalamalar arasındaki fark yapılan t testine göre anlamlıdır ($T_{(570)}=1.98$; $p<.04$). Kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla girişimcilik becerisine sahip oldukları söylenebilir. Sınıf düzeyi değişkenine göre girişimcilik becerisine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 12’de gösterilmektedir.

Tablo 12. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Sınıf Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
1.Sınıf (1)	200	3.81	.41	Gruplar Arası	.16	3	.05	.39	.75
2.Sınıf (2)	143	3.82	.41	Gruplar İçi	81.25	568	.14		
3.Sınıf (3)	133	3.84	.42	Toplam	81.42	571			
4.Sınıf (4)	96	3.85	.46						

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; 1. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.81$, 2. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.82$, 3. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.84$ ve 4. sınıfların ortalaması $\bar{X}=3.85$ 'tir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-568)}=.39$; $p>.05$). Sınıf düzeyinin girişimcilik becerisi üzerinde bir etki oluşturmadığı söylenebilir. Anne eğitim değişkenine göre girişimcilik becerisine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 13'te gösterilmektedir.

Tablo 13. Anne Eğitim Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Anne Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
İlkokul(1)	349	3.80	.42	Gruplar Arası	.591	2	.29	2.07	.12
Ortaokul(2)	104	3.87	.42	Gruplar İçi	80.83	569	.14		
Lise-Lisans(3)	81	3.87	.40	Toplam	81.42	571			

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; anne eğitim durumu ilkokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.80$, ortaokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.87$, lise/lisans-lisansüstü olanların ortalaması $\bar{X}=3.87$ 'dir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre ortalamalar arası anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. ($F_{(3-569)}=2.07$; $p>.05$). Baba eğitim Düzeyi değişkenine göre girişimcilik becerisine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 14'te gösterilmektedir.

Tablo 14. Baba Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi

Baba Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	O	F	p
İlkokul (1)	201	3.81	.40	Gruplar Arası	.678	3	.22	1.58	.19
Ortaokul (2)	157	3.79	.40	Gruplar İçi	80.74	568	.14		
Lise (3)	156	3.88	.40	Toplam	81.42	571			
Lisans-Lisansüstü (4)	58	3.85	.56						

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; baba eğitim durumu ilkokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.81$, ortaokul olanların ortalaması $\bar{X}=3.79$, lise olanların ortalaması $\bar{X}=3.88$ ve lisans/lisansüstü olanların $\bar{X}=3.85$ 'tir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum

düzeyindedir. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-568)}=1.58$; $p<.05$). Girişimcilik becerisinin örneklemin baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı söylenebilir. Kitap okuma sıklığı değişkenine göre girişimcilik becerisine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 15'te gösterilmektedir.

Tablo 15. *Kitap Okuma Sıklığı Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi*

Kitap Okuma Sıklığı	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	AF
H1K (1)	171	3.87	.42	Gruplar Arası	2.58	3	.86	6.20	.00	41,2
2H1K (2)	141	3.90	.42	Gruplar İçi	78.84	568	.13			
Ayda1K (3)	113	3.79	.45	Toplam	81.42	571				
1aydanF1K (4)	147	3.73	.41							

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; kitap okuma sıklığı haftada bir kitap olanların ortalaması $\bar{X}=3.87$, iki haftada bir kitap olanların ortalaması $\bar{X}=3.90$, ayda bir kitap olanların ortalaması $\bar{X}=3.79$ ve bir aydan fazla süre bir kitap olanların $\bar{X}=3.79$ 'dur. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda en az ikisi arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır ($F_{(3-568)}=.00$; $p<.05$). Kitap okuma sıklığı haftada bir kitap olanların ve iki haftada bir kitap olanların ayda bir ve bir aydan fazla sürede bir kitap olanlardan daha girişimcilik becerileri yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca verilen cevapların ortalamaları incelendiğinde kitap okuma sıklığının artışına bağlı olarak girişimcilik becerisinin de arttığı söylenebilir. Öğrenim görülen üniversite değişkenine göre girişimcilik becerisine verilen cevapların tek yönlü varyans analizi aşağıda tablo 16'da gösterilmektedir.

Tablo 16. *Öğrenim Görülen Üniversite Değişkenine Göre Girişimcilik Becerisine Verilen Cevapların Tek Yönlü Varyans Analizi*

Üniversite	N	X	SS	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	p
AKÜ (1)	192	3.83	.44	Gruplar Arası	.07	3	.02	.18	.90
DEÜ (2)	117	3.84	.44	Gruplar İçi	81.34	568	.14		
AÜ (3)	129	3.82	.43	Toplam	81.42	571			
TÜ (4)	134	3.81	.42						

Tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış test sonucunda ölçek geneline göre; öğrenim görülen üniversite AKÜ olanların ortalaması $\bar{X}=3.83$, DEÜ olanların ortalaması $\bar{X}=3.84$, AÜ olanların ortalaması $\bar{X}=3.82$ ve TÜ olanların $\bar{X}=3.81$ 'dir. Değişkenin tüm alt kategorilerine verilen cevapların ortalaması katılıyorum düzeyindedir. Yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda anlamlı bir fark bulunmamıştır ($F_{(3-568)}=.18$; $p>.05$). Öğrenim görülen üniversitenin girişimcilik becerisi üzerinde etkisinin bulunmadığı söylenebilir. Regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 17'de gösterilmektedir.

Tablo 17. Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	t	B	R ²	F	p
Sabit	1.160	1.16	.09	.77	.59	846.84	.00
YDE	.671	.67	.02				.00

Tablo17'de görüldüğü üzere katılımcıların yaratıcı düşünme eğilimlerinin girişimcilik düzeylerini ne şekilde yordadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, yaratıcı düşünme eğilimi ile girişimcilik düzeyi arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($R=.77$, $R^2=.59$, $p<.00$). Aynı zamanda yaratıcı düşünme eğiliminin katılımcıların girişimcilik düzeylerini anlamlı bir yordayıcı olduğu belirlenmiştir. Regresyon denkleminde ait yordayıcı değişkeninin katsayısına ($B=.651$) uygulanan anlamlılık testi de yaratıcı düşünme eğiliminin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir ($t=.02$, $p<.00$). Regresyon analizi sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeyini yordayan regresyon denklemi aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir. Değişkenlerin ve yaratıcı düşünme eğiliminin girişimcilik becerisi üzerine ortak etkileri aşağıda tablo 18'de gösterilmektedir.

Tablo 18. Değişkenlerin ve Yaratıcı Düşünme Eğiliminin Girişimcilik Becerisi Üzerine Ortak Etkileri

Değişken	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	F	p
YDE* Cinsiyet	.21	.21	1.76	.18
YDE*Sınıf Düzeyi	.126.07	7.16	.60	.89
YDE*Anne Eğitim Düzeyi	71.58	5.11	.41	.97
YDE*Baba Eğitim Düzeyi	112.68	5.36	.43	.98
YDE*Kitap Okuma Sıklığı	226.14	10.76	.88	.61
YDE*Üniversite	.76	.25	2.09	.10

Tablo18’de gösterildiği üzere yapılan iki yönlü varyans analizi sonucu olarak tüm değişkenlerin yaratıcı düşünme eğilimleriyle beraber girişimcilik becerisi üzerinde ortak etkisi bulunmamaktadır. Yaratıcı düşünme eğilimi ve girişimcilik becerisi arasındaki korelasyon analizi sonuçları aşağıda tablo 19’da gösterilmektedir.

Tablo 19. *Yaratıcı Düşünme Eğilimi ve Girişimcilik Becerisi Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları*

		Yaratıcı Düşünme Eğilimi
Girişimcilik Becerisi	R	.773**
	P	.00
	N	572

Tablo 19’da görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson korelasyon analiz sonucunda bu iki değişken arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r=.77$, $p<.00$). Buna göre Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri arttıkça, girişimcilik becerileri de artmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerilerine sahip olma düzeyleri ve bunlar arasında ilişki olup olmadığı, çeşitli değişkenler açısından yaratıcı düşünme eğilimi ile girişimcilik becerisi düzeylerinin farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Elde edilen bulgular sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi sonucunda, aşağıda da belirtilen bulgulara ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri cinsiyet değişkenine göre farklılaşmamıştır. Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerini ölçmeye yönelik benzer çalışmalar da (Zeytun, 2010; Polat, 2017; Çağ Adıgüzel, 2016, Uygun ve Er, 2016) araştırma sonucunu desteklemektedir. Ayrıca Ayyıldız Potur ve Polat (2009)'un mimarlık eğitimi alan öğrencilere yönelik çalışması, Midilli, (2019)'in özel yetenekli ilkokul öğrencilerine yönelik çalışması ve Matud, Rodriguez ve Grande (2007)'in çalışmasında yaratıcı düşünme eğilimi ölçeğinin sonuçlarına bakıldığında farkın kadınların lehine olduğu görülmektedir. Cansız (2007), girişimcilik ile ilgili hazırladığı yüksek lisans tezinde erkeklerin yaratıcılık özelliklerinin kızlarınkine göre daha yüksek bulmuştur. Cansız (2007)'in çalışmasına benzer olarak Koçyiğit (2013) de girişimcilik ile ilgili hazırladığı yüksek lisans tezinde erkeklerin yaratıcılık düzeylerinin daha yüksek olduğunu söylemektedir. Bu sonuçtan hareketle cinsiyetin etkisinin örnekleme göre farklılık gösterebildiği söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin anne eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Söz konusu farkın anne eğitim durumu lise ve/veya lisans/lisansüstü olanların ilkokul ve ortaokul olanlardan daha yüksek olduğu söylenebilir. Gök ve Erdoğan (2011) sınıf öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin yönelik çalışması bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Telligöz (2019) ilkokul 4. sınıf öğrencilerine yönelik gerçekleştirdiği çalışmasında araştırmanın sonucuna benzer olarak anne eğitim düzeyinin yaratıcı düşünme üzerinde etkili olduğunu tespit etmiştir. Anne eğitim düzeyinin artışına paralel şekilde yaratıcı düşünme eğiliminin de arttığı söylenebilir. Ömeroğlu (1998)'a göre yaratıcılığın desteklenip geliştirilmesinde aile bireylerinin aile ortamının rolü büyüktür. Bu yüzden

bir bireyin düşünce yapısının gelişiminde aile ona denetimi hissettirmeden özgür bir ortam sunmalı, ilgi duyduğu alanı belirlemeli ve yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunabilecek ortamları oluşturmalıdır (Emir, Erdoğan ve Kuyumcu, 2007).

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin baba eğitim düzeyi değişkenine göre farklılaşmamaktadır. Zeytun (2010), Polat (2017) ve Midilli (2019)'nin çalışmaları araştırmanın sonucunu desteklemektedir. Baba eğitim düzeyinin yaratıcı düşünme eğilimi üzerinde etkili olmadığı söylenebilir. Yapıcı (2002) anne-babanın eğitim düzeyinden daha ziyade anne ve babanın çocuklarına destekleyici, esnek, uyarıcı sağlayan, kabul edici bir aile ortamı sunmalarının çocukların yaratıcı düşünceleri üzerinde daha etkili olduğunu söylemektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin kitap okuma sıklığı değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan Tukey testi sonucunda kitap okuma sıklığının artışına bağlı olarak yaratıcı düşünme eğiliminin de arttığı söylenebilir. Polat (2017)'in sınıf öğretmenlerinin yaratıcı düşünme eğilimlerini ölçmeye yönelik çalışması araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Tanju (2010) bireylerin erken dönemlerden itibaren kitap okuma alışkanlıklarının oluşmasının yaratıcı düşünceleri üzerinde olumlu etkilerinin bulunduğunu söylemektedir. Kitap okumanın bilgi edinmek, zamanı değerlendirmek gibi birçok nedeni veya amacı olabilir. Her ne amaçla ve nedenle olursa olsun kitap okumak bireyin yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisini geliştirerek çok yönlü bakış açısı geliştirmesini sağlar (Adalı, 2010).

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimlerinin öğrenim görülen üniversite değişkenine ve sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi sonucunda, aşağıda belirtilen bulgulara ulaşılmıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Örnekleme yer alan kadın öğrencilerin erkek öğrencilere daha yüksek girişimcilik becerilerini olduğu tespit edilmiştir. Son yıllarda değişen kadın erkek rolleri ve kadınların sosyal hayatta daha çok rol alması araştırma bulgularını açıklamaktadır. Armut (2018)'un Sosyal Bilgiler öğretmen

adaylarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmada fark erkeklerin lehineyken Akyürek (2013)'in ilkokul öğretmenlerine yönelik çalışmasında fark tespit edilmemiştir. Ishfaq vd. (2010) ve Özden vd. (2008) her iki çalışmada da üniversitesi öğrencilerin girişimcilik düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle cinsiyetin etkisinin örnekleme göre farklılık gösterebildiği söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Armut (2018)'un Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarına yönelik gerçekleştirdiği çalışmada da sınıf düzeyi farklılık oluşturmamaktadır. Gözübüyük (2019)'ün öğretmen adaylarına yönelik çalışmasında fark tespit edilmiştir. Söz konusu fark dördüncü Sınıfların lehinedir. Bu sonuçtan hareketle sınıf düzeyinin örnekleme göre farklılık gösterebildiği söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisinin anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Gözbüyük (2019)'ün çalışmasının sonuçları da araştırmanın sonuçlarına paralellik göstermektedir. Anne ve baba eğitim durumunun girişimcilik becerisi üzerinde etkisinin bulunmadığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin kitap okuma sıklığı değişkenine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Yapılan Tukey testi sonucunda kitap okuma sıklığının artışına bağlı olarak girişimcilik becerilerinin de arttığı söylenebilir. Kitap okuyan kişiler bir sorunla ilgili olarak çok daha geniş bir çerçeveden olayı inceleyebilir bu sayede soruna daha kolay çözüm bulabilir. Bulduğu çözümün olumlu ve olumsuz yönlerini irdeleyebilir. Bütün bu özellikler girişimci bireylerde de görülmektedir. Kitap okumak girişimci bireylerin görüş alanının genişlemesine ve doğru kararlar vermesini sağladığı söylenebilir.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerisi düzeylerinin öğrenim görülen üniversite değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Girişimcilerin kendilerine özel “girişimci kişilik özellikleri” bulunmaktadır. Bireyde mevcutta girişimciliğe yönelik kişilik özelliği varsa öğrenim gördüğü üniversite öğrencinin girişimcilik niyetine katkıda bulunabilir. Fakat öğrencide girişimci kişilik özelliği yoksa girişimciliği sadece öğrenim gördüğü okuldan kazanması beklenilemez.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının tüm değişkenlere verdikleri cevapların yaratıcı düşünme eğilimleriyle beraber girişimcilik becerisi üzerinde ortak etkisi bulunmamaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Gözübüyük (2019) “Öğretmen adaylarının yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünmenin girişimcilik becerisi üzerine etkisi” başlıklı çalışmasında öğretmen adaylarının yaratıcı düşünceleri ile girişimcilik becerileri arasında pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki tespit etmiştir. Tican (2019) ilköğretim ve okul öncesi öğretmenlerinin girişimcilik becerileri ile yaratıcı düşünme becerileri arasında pozitif yönlü ilişki bulunduğunu tespit etmiştir. Çelik vd. (2015) öğrencilerin yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerine yönelik Fen Bilgisi öğretmenlerinin görüşlerini inceledikleri çalışmada yaratıcılık ve girişimcilik becerilerinin doğuştan getirilen bir yetenek olduğu ve ailenin sosyo-ekonomik statüleri, kültür ortamı, eğitim ve öğretim durumlarından da etkilendiklerini tespit etmişleridir. İkiz, vd. (2015)’e göre ülkemizde küçük yaştan itibaren yaratıcı düşünme ve girişimcilik faaliyetleri destekleyebilmek için ilk ve orta dereceli okullarda bu becerilere yönelik eğitim programları düzenlenmelidir. Ayrıca lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin hem eğitim aşamasında hem de meslek hayatlarındaki danışmanlık uygulamalarında yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerisi aktif ve verimli şekilde kullanmalarına yardımcı olmak için üniversite öğretim planlarına teorik ve uygulamalı yaratıcı düşünme ve girişimcilik dahil edilmelidir. Gömleksiz ve Kan (2009) Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerini kazandırmadaki etkisine ilişkin ilköğretim seviyesinde öğrenim gören 600 öğrencinin görüşlerini incelediklerinde; Sosyal Bilgiler öğretim programının yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerisi kazandırmada etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik beceri düzeylerini ve bunların arasındaki ilişkiyi ortaya konmasının amaçlandığı bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı öğrenim gören 385’i kız 187’si erkek 572 1, 2, 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı; “Kişisel Bilgi Formu”, “Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği” ve “Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik

Ölçeği”nden oluşmaktadır. Bu araştırmada elde edilen veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucu olarak Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme eğilimleri ve girişimcilik becerileri yüksek düzeydedir. Ayrıca yaratıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik becerileri arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde ilişki bulunmaktadır. Katılımcıların yaratıcı düşünme eğilimleri anne eğitim düzeyi ve kitap okuma sıklığı değişkenleri açısından farklılaşırken cinsiyet, sınıf düzeyi, baba eğitim durumu ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından farklılık oluşturmamaktadır. Katılımcıların girişimcilik becerileri cinsiyet ve kitap okuma sıklığı değişkenleri açısından farklılaşırken; sınıf düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve öğrenim görülen üniversite değişkenleri açısından farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilere yer verilebilir:

1. Araştırmanın örneklemini dört üniversite ile sınırlıdır, araştırmanın örneklemini genişletilebilir.
2. Araştırmanın örneklemini öğretmen adaylarıyla sınırlıdır, araştırmanın örneklemini öğretmen ve öğrencilerle de genişletilebilir.
3. Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değişkenler arasındaki farklılıklarının sebeplerinin incelenmesi için nitel araştırmalar yapılabilir.
4. Yaratıcı düşünme eğilimi ile girişimcilik becerileri ilişkisi bu araştırmada kullanılan değişkenlerden farklı değişkenler açısından da incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adalı, O. (2010). *Etkileşimli Bir Eleştirel Okuma Teknikleri*. Toroslu Kitaplığı, İstanbul.
- Akalın, M. (2018). *Örnek Açıklamalarıyla Sosyal Bilimlerde Araştırma Tekniği Anket*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Akbaşlı, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Akdağ, H. (2014). Sosyal Bilgilerin Tanımı, Amacı, Önemi ve Türkiye'deki Yeri. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Aksoy, B., Akbaba, B. Ve Kılcan, B. (2019). *Sosyal Bilgiler Beceri Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akyürek, Ç. (2013). *İlkokul Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Aladağ, E. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama. (Edt. Safran, M.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara. 435-471.
- Alder, H. (2004). *Yaratıcı Zeka* (Çev. M. Zaman ve C. Avşar). İstanbul: Hayat.
- Altın, B., N. ve Atçı, A., Ş. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinde Sınıf İçinde Sınıf Dışı Eğitim Etkinlikleri. (Edt. Safran, M.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara. 545-583.
- Aslan, E. (2001). Torrance Yaratıcı Düşünme Testi'nin Türkçe Versiyonu. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 19-40.
- Armut, B. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğilimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, I-II.
- Ata, B. (2014). 'Sosyal Bilgiler Ünitesi' Kavramı Üzerine Bazı Düşünceler. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Atıcı, Ü. ve Üzümlü, H. (2021). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 305-316.
- Avcu, Y., E. (2014). *Yaratıcı Düşünme Etkinliklerinin Öğrencilerin Yaratıcı Düşüncelerine ve Akademik Başarılarına Etkisi "Coğrafya Dersi Örneği"* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Ay, E. (2014). Üstbiliş ve Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Aydın, E. ve Öner, Ö. (2016). Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi. *Ahi Evren Üniversitesi Kırşehir Fakültesi Dergisi*, 17(3), 497-515.
- Ayyıldız Potur, A. & Barkul, O. (2009). Gender and creative thinking in education: A theoretical and experimental overview. *ITU A/ Z*, 6(2), 44-54.
- Bart, W. M., Hokanson, B., Şahin, I., & Abdelsamea, M. A. (2015). An investigation of gender differences in creative thinking abilities among 8th and 11th grade students. *Thing Skills and Creativity*, 17, 17-24.

- Borodina, T. Sibgatullina, A., & Gizatullina, A. (2019). Developing creative thinking in future teachers as a topical issue of higher education. *Journal of Social Studies Education Research, 10*(4), 226-245.
- Boz, İ. ve Yılmaz, H. (2018). Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerisi İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. *İnsan ve Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(1), 68-81.
- Bozkurt, Ö. (2006). *Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi*. Araştırma Makaleleri.
- Cansız, E. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Cox, D. (2018). *Yaratıcı Düşünme for Dummies* (1. Baskı). İstanbul: Nobel Yaşam.
- Craft, A. (2003). Creative Thinking in the Early Years of Education, *Early Years: An International Research Journal, 23*(2), 143-154.
- Çağ Adıgüzel, D. (2016). *Sınıf Öğretmenlerinin Yaratıcı Düşünme Becerileri İle Öğretmen Davranışlarının Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı Arasındaki İlişki*. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Çelenk, H. ve Atmaca, M. (2010). Esnek Çalışmanın İşgücü Maliyetlerine ve Rekabet Gücüne Etkisi: Tekstil Sektöründe Bir Uygulama. *Yönetim Bilimleri Dergisi, 8*(2).
- Çelik, O. (2014). *Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmenliği Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Bilgi ve Beceri Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çelik, H., Gürpınar, C., Başer, N. ve Erdoğan, S. (2015). Öğrencilerin Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerine Yönelik Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, 2*(4), 277-307.
- Çetin, C. (1996). *Yeniden Yapılanma Girişimcilik Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler ve Bunların Özendirilmesi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çetinkaya Bozkurt, Ö. Ve Alparslan, A., M. (2013). Girişimcilerde Bulunması Gereken Özellikler İle Girişimcilik Eğitimi ve Öğrenci Görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8*(1).
- Davis, G. A. (1991). Teaching creativity thinking. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education*. Boston: Allyn & Bacon. 236-244.
- Demirel, Ö. (1997). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: USEM.
- Demirci, C. (2007). Fen Bilgisi Öğretiminde Yaratıcılığın Erişi ve Tutuma Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32*, 65-75.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2015). Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. *International Journal of Human Sciences, 12* (2), 92-112.
- Doğan, Y. (2014). Sosyal Bilgiler Program ve Ders Kitaplarında Birinci Elden Kaynak ve Kanıt Kullanımı: ABD, İngiltere ve Türkiye Karşılaştırması. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Ede, F. O., Panigrahi, B., & Calcich, S. E. (1998). African American students attitudes toward entrepreneurship education. *Journal of Education for Business, 73*(5), 291-296.
- Emir, S., Erdoğan, T. ve Kuyumcu, A. (2007). Türkçe Öğretmenliği Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeyleri İle Sosyol-Kültürel Özelliklerinin İlişkisi. *HAYEF Journal Education, 4*(1). 73-87.

- Eroğlu, S. (2019). *Ortaokul Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeylerinin ve Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisi Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Eskidemir Meral, S. ve Tezel Şahin, F. (2019). Okul Öncesi Öğretmenlerin Yaratıcı Düşünme Eğilimleri. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 13(19), 311-331.
- Franco, M., Haase, H., & Lautenschager, A. (2010). Students en entrepreneurial intentions: an inter-regional comparison. *Education+Traning*, 52(4), 260-275.
- Gelen, İ. (2002). Sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde düşünme becerilerini kazandırma yeterliliklerinin değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 10(10), 100-119.
- Gençtürk, Eb. ve Sarpkaya, G. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yeterlilikleri. (Edt. Safran, M.) Sosyal Bilgiler Öğretimi. (4. Baskı). Ankara. 46-66.
- George, D. ve Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple and Reference*, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson.
- Gök, B. Ve Erdoğan, T. (2011). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Düzeyleri ve Eleştirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 44(2), 29-51.
- Gönülcü, K. (2019). *Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilere Mini Şirketler Kurmaları Yoluyla Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması: Bir Eylem Araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Gögebakan Yıldız, D. (2018). *Beceri Gelişiminde Çoklu Zeka ve Bütünleştirilmiş Program Yaklaşımı*. (2. Baskı). Ankara.
- Gömleksiz, M., N. ve Kan, A., Ü. (2009). Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Eleştirel Düşünme, Yaratıcı Düşünme ve Girişimcilik Becerilerini Kazandırmadaki Etkisinin Belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*. 39-49.
- Gözübüyük, D. (2019). *Yaratıcı, eleştirel ve Yansıtıcı Düşünmenin Girişimcilik Becerisi Üzerine Etkisi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Pyschologist*. 5, 444-454.
- Güven, İ. (2004). Etkili Bir Öğretim İçin Öğretmenden Beklenenler. *Milli Eğitim Dergisi*, *Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları*, Güz 164 http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/164/guven.htm (Erişim Tarihi: Mart-2020).
- Halpin, G., Halpin, G., & Torrance, E. P. (1974). Relationships between creative thinking abilities and a measure of the creative personality. *Educational and Pyychological Measurement*. 34(1), 75-82.
- İkiz, F. E., Yörük, C., Asısı, E., Tanrıkulu, M., Ceylan, İ ve Öztürk, B. (2015). Yaratıcılık, girişimcilik ve psikolojik danışma. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(11), 37-63.
- Ishfaq, A, Nawaz. M., M., Ahmad. Z., Shaukat M., Z., Usman, A., Rehman., W., Ahmed., N. (2010). Determinant of students entrepreneurial career intentions: evidence from business graduates. *Eur J Soc Sci*, 15, 14-22.
- Kalaycı, Ş. (2009). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. (4. Baskı). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, B. (2014). Sosyal Bilgiler ve Düşünme Becerileri. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.

- Kaya, B. (2015). Sosyal Bilgilerde Beceri Öğretimi. (Edt. Dönmez, C. ve Yazıcı, K.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (1. Baskı). Ankara.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2015). Sosyal Bilgilerde Biyografi Kullanımı. (Edt. Safran, M.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara. 413-431.
- Kılınç, E. ve Sünbül, F. (2018). SPSS Uygulama Örnekleriyle Nicel Veri Analizi (Edt. Aslan, Ş.) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Kılıç, N. (2020). *Matematik Öğretmeni Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kastamonu.
- Koçyiğit, E. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18 (1), 168-180.
- Kuru, G. ve Şimşek, A. (2020). 2005 ve 2018 Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarındaki Derse Özgü Becerilerin Öğretiminin Karşılaştırılması. *Kastamonu Education Journal*, 28(6), 2410-2423.
- Küçük, E. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Küçük, O. (2009). Türk Eğitim Sisteminde Girişimcilik ve Girişimcilik Eğitiminde Avrupa Birliği (AB) Hibe Projelerinden Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama. 2. *Uluslararası Girişimcilik Kongresi*, Kırgızistan.
- Küçük, O. (2015). *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Küttim, M. Kallaste, M., Venesaar, U. & Kiis, A. (2014). Entrepreneurship education at university level and students entrepreneurial intentions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 110, 658-668.
- Matud, M. P., Rodriguez., C., & Grande, J. (2007). Gender differences in creative thinking. *Personality and individual differences*. 43(5), 1137-1147.
- Merey, Z. (2015). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretiminde Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi. (Edt. Safran, M.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara. 719-742.
- Meydan, A. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gezi-Gözlem ve Doğa Eğitimi. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Midilli, M. (2019). *Özel yetenekli ilkokul öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)* Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar)* Ankara.
- Mutiani, M., & Faisal, M. (2019). Urgency of the 21st century skills and social capital in social studies. *The Innovation of Social Studies Journal*. 1(1), 1-11.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal Bilgiler Programında Yer Alan Beceriler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği). *Electronic Turkish Studies* 8(7), 355-362.
- Neto, R. D. C. A., Rodrigues, V. P., & Panzer, S. (2017). Exploring the relationship between entrepreneurial behavior and teachers job satisfaction. *Teaching and Teacher Education*, 63, 254-262.

- Orhon, G. (2014). *Yaratıcılık* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Öcal, A. (2014). Sosyal Bilgiler Dersinde Mekanı Algılama Becerisini Yeniden Düşünmek. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Öğretir Özçelik, A., A. ve Tuğluk, M., N. (2019). *Eğitimde ve Endüstride 21. Yüzyıl Becerileri* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ömeroğlu, E. (1990). *Anaokuluna Giden Beş-Altı Yaşındaki Çocukların Sözel Yaratıcılıklarının Gelişimine Yaratıcı Drama Eğitiminin Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öncü, T. (1992). Yaratıcılığın Betimlenmesi ve Yaratıcılık Üzerine Çevresel Etkiler. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*, 14(1), 255-264.
- Özaydın, A. (2020). *Animasyon filmlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı bağlamında incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Özden, Y. (2014). *Öğrenme ve Öğretme*. (12. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Özdemir, M. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi. (Edt. Safran, M.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara. 17-48.
- Özgenel, M. ve Çetin, M. (2017). Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 46(46), 113-132.
- Polat, M. (2017). *Sınıf Öğretmenlerinin Eleştirel Düşünme Eğilimleri ile Yaratıcılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman.
- Prajapati, R., Sharma, B. & Sharma, D. (2017). Significance of life skills education. *Contemporary Issues in Education Research (CIER)*. 10(1), 1-6.
- Rawlinson, J., G. (1995). *Yaratıcı Düşünme ve Beyin Fırtınası*. İstanbul: Rota Yayınları.
- Sarı, İ. (2014). Sosyal Bilgiler Derslerinde Zaman Becerileri. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Selanik Ay, T. ve Acar, Ş. (2016). Sınıf Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi Kazandırmaya Yönelik Görüşleri. *Electronic Journal of Social Sciences*. 15(58), 960-976.
- Sever, R. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Sezgin Memnun, D. (2013). Türkiyedeki Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Matematik Programlarına Genel Bir Bakış. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 13(25), 71-91.
- Sur, E. (2020). *Ortaokul öğrencilerinin Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Becerileri ile Anlama Becerileri arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, G. (2016). *Öğretmenlerin Algıladıkları Okul Kültürü İle Yaratıcı Kişilik ve Yaratıcı Çevre İlişkilerinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, F. ve Danışman, Ş. (2017). Yaratıcı Kişilik Özellikleri Ölçeği: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(2), 750-763.
- Tanju, E., H. (2010). Çocuklarda Kitap Okuman Alışkanlığı'na Genel Bir Bakış, *Sosyal Politika Dergisi*, 21(21), 30-39.
- Taş, M. Ve Özpek, Ö. (2019). Hans Eysenkck'in Kişilik Kuramı Kapsamında Andy Warhol'un Kişilik Tanımı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. 6(6).

- Tarhan, M. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersinde Girişimcilik Becerisinin Kazandırılması Üzerine Bir Eylem Araştırması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Tekin, M. (2005). *Hayallerin Gerçeğe Dönüşümü: Girişimcilik* (4.Baskı). Konya: Günay Ofset.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe Öğretiminde Yaratıcı Yazma Becerilerinin Geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 621-643.
- Tican, C. (2019). Pre-Service Primary School and Pre-School Teachers Perception of Individual Entrepreneurship and Opinions about Their Creative Thinking Tendency. *International Journal of Educational Methodology*. 5(4), 591-606.
- Türk Dil Kurumu (2021). "Türkçe Sözlük", <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 25.08.2020).
- Torrance, E. P.(1997). *Creativity in the classroom*. Washington, D.C.: National Education Association.
- Trilling, B. Ve Fadel, C. (2009). *21 Century skills: Learning for life in our times*, CA: Jossey-Bass Publication.
- Ulusoy, K. (2014). Sosyal Bilgiler Programında Tarih Öğretimi. (Edt. Turan, R., Sünbül ve Akdağ, H.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar-1*. 2. Baskı. Ankara.
- Ulusoy Yılmaz, D. ve Yıldız, Y. (2019). Müzik Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*. 8(2), 516-530.
- Uslu, S. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yeterlikleri. (Edt. Dönmez, C. ve Yazıcı, K.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (1. Baskı). Ankara.
- Uygun, K ve Er, A. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Girişimcilik Özelliklerinin İncelenmesi. *Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 136-157.
- Utami, S., Usodo, B., & Pramudya, I. (2019). Level of students creative thinking in solid geometry. *In Journal of Physics: Conference Series*. 1227 (1). p.012023.
- Vernon, P., E. (1989). *The Nature-Nurture Problem in Creativity, Handbook of Creativity*. (Edt. John A. Glover, Royce R. Ronning, Cecil R. Reynolds, Plenum Pres). New York and London. 93-103.
- Wegerif, R. (2007). Teaching thinking: metaphors and taxonomies. *Dialogic education and technology*, 7, 125-157.
- Woodel Johnson, B. L., Delcourt, M. & Treffinger, D. J. (2012). Relationships between creative thinking and problem solving styles among secondary school students. *The International Journal of Creativity and Problem Solving*. 22(2), 79-96.
- Yalçın Çer, Ö. *Öğretmen Adaylarının Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yapıcı, M. (2002). Sıfır-beş yaş arası çocukların yaratıcılığının geliştirilmesinde ailenin rolü. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 237-245.
- Yaşar, M., C. ve Aral, N. (2010). Yaratıcı Düşünme Becerilerinde Okul Öncesi Eğitimin Etkisi. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 201-209.
- Yel, S. ve Aladağ, S. (2015). Sosyal Bilgilerde Değerlerin Öğretimi. (Edt. Mustafa Safran). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 119-150. Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşiltaş, E. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretimde Materyalleri ve Teknolojileri (Edt. Mustafa Safran). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. 225-241. Ankara: Pegem Akademi.
- Yeşilyurt, E. (2015). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Öğretim Materyalleri ve Teknolojileri. (Edt. Safran, M.) *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. (4. Baskı). Ankara. 225-265.

- Yeşilyurt, Y. (2020). Sosyal Bilgiler Programındaki Beceri ve Değerlerin Yeni Zelanda Sosyal Bilgiler Programındaki Beceri ve Değerler ile Karşılaştırılması, *Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi*. 3(2), 450-464.
- Yılmaz, M. (2019). *Lise Öğrencilerinde Yaratıcı Kişilik İle Beş Faktör Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkiler* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeytin, S. (2010). *Okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin yaratıcılık ve problem çözme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EKLER DİZİNİ

Ek 1: Etik Kurul Kararı.....	56
Ek 2: Araştırma İzni.....	57
Ek 4: Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği	58
Ek 3: Kişisel Bilgi Formu	59
Ek 5: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği	62
Ek 6: Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği İzni	64
Ek 7: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği İzni	65

Ek 1: Etik Kurul Kararı

Ek 2: Araştırma İzni

Evrak Tarih ve Sayısı: 31/10/2019-E.38481

T.C.
AFYON KOCA TEPE ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 70813604-044-
Konu : Araştırma İzni

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 18.10.2019 tarih ve 31709271-300-37003 sayılı yazımız.

Enstitünüz Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ferihan YAZICI'nın "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yaratıcı Düşünme Eğilimleri ile Girişimcilik Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tezi için Üniversitemiz Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrenciler ile anket çalışması yapması uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof.Dr. Şuayıp ÖZDEMİR
Rektör a.
Rektör Yardımcısı V.

Evrakla Doğrulamak İçin : DogruLa/KAB6SU4

Adres: Afyon Kocatepe Üniversitesi Ahmet Necdet Şeşer Kampüsü Rektörlük Binası B
Blok Kat: 1 Afyon
Telefon: 0272 2281124 Faks: 0272 2281181
e-Posta: gensek@aku.edu.tr

Bilgi için: Kadir Birduman
Unvanı: Memur

Ek 3: Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğretmen adayları,

Bu araştırma, siz Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının “Yaratıcı Düşünme Eğilimleri” ile “Girişimcilik Becerileri” arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için yapılmıştır. Bu araştırma ile sizleri daha iyi tanımak ve sizlere daha fazla yardımcı olmak hedeflenmektedir. Araştırmada sizden hiçbir kimlik bilgisi istenmemektedir. Araştırma ile elde edilecek sonuçlar kişiler deşifre edilmeden genel bir çerçevede değerlendirilecektir. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Lütfen size en uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneğe (x) işarete koyunuz. Araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesi için ankette bütün sorulara lütfen içtenlikle cevap verilmesi gerektiğini unutmayınız.

Araştırmaya ayıracağınız zaman için şimdiden teşekkür ederim.

Ferihan YAZICI

A. Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyet: Kız () Erkek ().
2. Sınıf Düzeyiniz: 1 () 2 () 3 () 4 ()
3. Anne Eğitim Düzeyi: İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans/Lisansüstü ()
4. Baba Eğitim Düzeyi: İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans/Lisansüstü ()
5. Kitap Okuma Sıklığınız: Haftada 1 () 15 günde 1 () Ayda 1 () 1 aydan fazla ()

Ek 4: Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum için (1), Katılmıyorum için (2), Kararsızım için (3), Katılıyorum için (4), Katılmıyorum için (5)'i işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	İş hayatına atıldığımda farklı mesleklere yönelmekten korkmam.	1	2	3	4	5
2.	Bir konu hakkında farklı fikirler öne sürmek hoşuma gider.	1	2	3	4	5
3.	Zor durumlarda farklı seçenekler oluşturmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
4.	Çözümüne ulaşmak için farklı hipotezler öne sürmekten çekinmem.	1	2	3	4	5
5.	Bir konuda risk almanın bana ne kaybettireceğinin bilincinde olurum.	1	2	3	4	5
6.	İş hayatına atıldığımda, karşıma çıkan engellerle baş edebileceğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
7.	Risk almam gereken konularda cesaretli davranırım.	1	2	3	4	5
8.	Farklı iş duyuruları hakkında çevremdekileri bilgilendiririm.	1	2	3	4	5
9.	Meslek hayatımda ileriye dönük hazırlıklar yapabilirim.	1	2	3	4	5
10.	Kendi mesleğimdeki yenilikleri takip ederim.	1	2	3	4	5
11.	Önüme çıkan fırsatları değerlendirmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
12.	Çevremde olup bitenleri gözlemlerim.	1	2	3	4	5
13.	Çevremde olup biten olaylardan ders çıkarırım.	1	2	3	4	5
14.	İlgi duyduğum alanlarda ortaya çıkabilecek yeniliklerin farkına varabilirim.	1	2	3	4	5
15.	Farklı fikirlerden hangisinin azami (maksimum) fayda getireceğini tespit edebilirim.	1	2	3	4	5
16.	Kendi mesleğime yakın mesleklerdeki imkanları	1	2	3	4	5

	değerlendirmeye çalışırım.					
17.	Yaptığım olumlu işler sunucunda kendimle gurur duyarım.	1	2	3	4	5
18.	Yaptığım davranışların sorumluluğunu tereddüt etmeden alabilirim.	1	2	3	4	5
19.	Başkalarına verdiğim taahhütleri yerine getiririm.	1	2	3	4	5
20.	Bazı durumlar kendimi anlamakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
21.	Bir görev verildiğinde, o görevi başaracağıma dair inancım tamdır.	1	2	3	4	5
22.	Bir işi yaparken içimdeki başarıma isteği en üst seviyede olur.	1	2	3	4	5
23.	Hedefe ulaşmak için yapmam gerekenden fazlasını yapmak için çaba harcarım.	1	2	3	4	5
24.	Duygularımı ifade edebilirim.	1	2	3	4	5
25.	Duygularımı idare edebilirim.	1	2	3	4	5
26.	Başkalarının hislerine karşı duyarlıyım.	1	2	3	4	5
27.	Başkalarının bakış açılarını anlamakta zorlanırım.	1	2	3	4	5
28.	İnsanların görüşleri arasında farklılıklara saygı duyarım.	1	2	3	4	5
29.	Çevremdeki insanlar heyecanlandıklarında ben de onlar kadar heyecanlanabilirim.	1	2	3	4	5
30.	Yakın çevremle ahenkli (uyumlu) bir hayat yaşadığımı düşünüyorum.	1	2	3	4	5
31.	Özdenetim sahibi bir insanımdır.	1	2	3	4	5
32.	Bulduğum ortamda arkadaşlarım tarafından yaratıcı biri olarak tanınırım.	1	2	3	4	5
33.	Bir konuda öne sürdüğüm yeni fikirler çevremdekiler tarafından kabul görür.	1	2	3	4	5
34.	Proje ve tasarım, materyal geliştirme vb. derslerinde yeni bir şey (etkinlik, deney, proje, materyal) üretebilirim.	1	2	3	4	5
35.	Konusu yenilik olan projelere gönüllü olarak katılırım.	1	2	3	4	5

36.	Problemleri çözmeye yönelik öne sürdüğüm fikirler yanlış olsa bile, çevremdekiler tarafından yaratıcı olarak nitelendirilir.	1	2	3	4	5
37.	Bir konu hakkında yeni fikirler öne sürmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5
38.	Literatürden yeni fikirleri ülkemize taşımayı görev bilirim.	1	2	3	4	5

Ek 5: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği

	Kesinlikle Katılmıyorum için (1), Katılmıyorum için (2), Kararsızım için (3), Katılıyorum için (4), Katılmıyorum için (5)'i işaretleyiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Zorluklar karşısında motivasyonumu korurum.	1		2	3	4	5
2.	Hayal gücümü kullanarak yeni bir fikir, eser veya çözüm yolu tasarlarım.	1		2	3	4	5
3.	Ortaya çıkan sorun veya olayla ilgilenme sorumluluğu hissederim.	1		2	3	4	5
4.	Karşılaştığım bir olay, durum veya soruna yönelik “acaba” sorusunu sorarım.	1		2	3	4	5
5.	Bir durumu, olayı veya sorunu ayrıntılı ve derinlemesine ele alırım.	1		2	3	4	5
6.	Bir alanda ihtiyaç duyduğum yetenek ve becerilerimi geliştiririm.	1		2	3	4	5
7.	Bir fikir veya ürün oluşturmak için disiplinli çalışırım.	1		2	3	4	5
8.	Sorun veya durumlarla ilgili yararlı ve özgün cevaplar veya çözüm yolları üretirim.	1		2	3	4	5
9.	Başkalarına göre farklı olan duygu ve düşüncelerimi korkmadan ifade ederim.	1		2	3	4	5
10.	Merak ettiğim veya ilgimi çeken olay, durum veya işlerle uğraşmayı severim.	1		2	3	4	5
11.	Alışılmışın yerine, yeni ve farklı olanı tercih ederim.	1		2	3	4	5
12.	İlginç olay, sorun, nesne veya durumları merak ederim.	1		2	3	4	5
13.	Kendimle ilgili zayıf ve güçlü yönlerimi bilirim.	1		2	3	4	5
14.	Otorite, korku ve baskılardan bağımsız düşünürüm.	1		2	3	4	5
15.	Olayları veya durumları anlamak veya çözmek için sabrederim.	1		2	3	4	5
16.	Bir olayın veya sorunun birden fazla nedeni olabileceğini	1		2	3	4	5

	kabul ederim.						
17.	Farklı sorun, durum veya olayla ilgili ipuçları arasında bağlantı kurarım.	1		2	3	4	5
18.	Yaptığım hataları kabullenirim.	1		2	3	4	5
19.	Birbiriyle ilgisi olmayan kavram veya fikirleri yeni bir amaç için ilişkilendiririm.	1		2	3	4	5
20.	Olaylara farklı açılardan bakmaya çalışırım.	1		2	3	4	5
21.	Çevremde olup bitenleri merak ederim.	1		2	3	4	5
22.	Fikir geliştirmek için gözlem, deneyim, bilgi ve düşüncelerimi birleştiririm.	1		2	3	4	5
23.	Sorun veya durumlarla ilgili karar verirken aceleci davranmam.	1		2	3	4	5
24.	Sorunların çözümünü, durumları veya olayları zihnimde canlandırırım.	1		2	3	4	5
25.	Hata yapmaktan korkmam.	1		2	3	4	5

Ek 6: Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği İzni

Ek 7: Marmara Yaratıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği İzni